28 МАР 1991

Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ҲИЖРИЙ: ҚАМАРИЙ 1411 ЙИЛ РАМАЗОН, 11-КУН. ШАМСИЙ 1370 ЙИЛ ҲАМАЛ, 7-КУН

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январда таваллуд топган — 1991 йил 27 март, чоршанба, № 61 — НАРХИ ОБУНАЧИГА 7 ТИЙИН. СОТУВДА 10 ТИЙИН.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ПРЕЗИДЕНТИ И. А. КАРИМОВНИНГ РЕСПУБЛИКА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ХОДИМЛАРИ ҚУРУЛТОЙИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Азиз ўртоқлар!

Авваламбор Сизлар билан дийдор кўришганимдан ғоят мамнун эканимни изҳор этишга, Сиз азизларни, Сиз орқали бутун Ўзбекистон деҳқонларини улуғ айём — Наврўз билан табриклашга, оилаларингизга қут-барака, ишларингизга ривож тилашга рухсат бергайсиз. Наврўз байрами деҳқончилик йили бошида халқимизга шод-хуррамлик бахш этиб, биродарлик, дўстлик байрамига айланиб кетди.

Ҳурматли деҳқонлар!

Қурултойимиз бутун мамлакат учун мураккаб ва оғир бўлган пайтда ўтмоқда. Улуғ Ватан уруши давридан бери жамиятимизда бунчалик оғир шароит бўлмаган эди, десам янглишмасам керак. Сиёсий тарафкашлик кучайди. Турли-туман ижтимоий гуруҳларнинг ўзбошимчалиги, қарама-қаршилик, адоват уруғлари жамият барқарорлигини ларзага солмоқда.

Республикалар ўртасидаги ўзаро хўжалик алоқалари жар ёқасига келиб қолди, моддий-техника ресурслари билан таъминлаш режалари барбод бўлмоқда. Пухта ўйламасдан бошлаб қўйилган қатор ишларга харид бозоридаги қийинчиликлар қўшилиб, ҳаммаёқ чалкашиб бормоқда.

Саноат ва бошқа соҳалардаги ишлаб чиқариш муттасил пасаймоқда. Пулнинг қадри тушиб кетяпти. Нарх-наво ошмоқда. Халқнинг озиқ-овқат ва моддий таъминоти ёмонлашяпти, унинг тинчлиги бузилаяпти. Натижада қайта қуришга бўлган ишонч сусаймоқда.

Болтиқбўйи ва Кавказорти республикаларидаги миллатлараро муносабатларнинг кескинлашуви ҳам барчамизни ниҳоятда ташвишга солмоқда. Тоғли Қорабоғ, Жанубий Осетияда бўлаётган воқеалар, ҳозирги энг замонавий қурол-аслаҳалар қўлланилиши билан содир бўлаётган жиддий тўқнашувлар мамлакатимизни гражданлар уруши ёқасига олиб келиб қўймоқда.

Баъзан тамомила мантиқсиз, ақлга сиғмайдиган воқеалар содир бўлмоқда. Ўтган йили мамлакатимизда ғалла ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан энг юқори ҳосил олинган эди. Бунга хурсанд бўлиш керак эди, лекин бу ҳосилнинг жуда катта қисми далада қолиб кетди. Давлат буюртмалари бажарилмади. Мамлакат эса яна чет элдан дон сотиб олишга мажбур бўлди.

Шу биргина мисолнинг ўзиёқ, менинг назаримда, давлат, унинг кучлари ва имкониятлари уддалаб бўлмас даражада ишдан чиқаётганини кўрсатиб турибди. Деҳқончилик соҳасида кўпдан-кўп масалалар бўйича тушунмовчилик мавжуд. Бу соҳани тараққий эттириш йўллари ҳақида ҳам бирорбир ойдинлик сезилётгани йўқ. Умуман, мамлакатга колхоз ва совхозлар керакми ўзи йўқми, деган баҳслар давом этмоқда. Айрим кишилар ердан батамом хусусий мулк сифатида фойдаланиш вақти келди, деб ерни парча-парча қилиб, фойдаланиш учун топшириб юборишни ҳам таклиф қиляптилар.

Мамлакатимиздаги ҳозирги аҳвол мана шундай. Бунинг сабабларини қаердан қидириш керак, нима учун бугунги вазият оғирлашиб қолди? Асосий гап шундаки, бир вақтлар қайта қуришни бошлаймиз, деб ишлаб чиқаришни бошқариш соҳасидаги талай камчиликларга эга бўлган эски системани деярли йўқ қилдик. Лекин янгиси бунёд этилмади. Мамлакатга ҳозир ниҳоятда зарур бўлиб турган тартиб-интизом йўқ ҳисоби. Ақл-заковат билан тўпланган тажриба ва анъаналар ҳам барбод этилмоқда.

Мен аввал ҳам бу фикрни айтган эдим, ҳозир яна такрорлайман: ахир ўзингиз ўйлаб кўринг, ўртоқлар! Янгисини яратмай туриб, аввалгисини барбод этиб ташлаш қайси ақлга сиғади! Янги уйни-иморатни қурмасдан, эски уйни-ўзимиз истиқомат қилаётган уйни йиқитиш, вайрон қилиш — бу ақлдан эмас. Бутун мамлакатимизда йўл қўйилган бундай хато ўзининг салбий таъсирини кўрсатмоқда.

Мен мазкур фикрларни бу ерда, қурултойда яна бир бор айтаётганимнинг сабаби шуки, республикамизда ҳам колхоз ва совхозлардан воз кечишга чақириб юрганлар оз эмас.

Мана шунинг учун биз бу масалада ўзимизнинг аниқ йўлимизни, бизнинг шароитга мос келувчи усулларни, хуллас, аграр сиёсатимизнинг қандай бўлиши кераклигини узил-кесил белгилаб олишимиз зарур.

Бу масала хусусида мен сўнгги вақтларда бир қатор машҳур деҳқонлар ва олимлар билан, колхоз ва совхозларнинг катта тажрибага эга бўлган раҳбарлари билан суҳбатлашдим. Уларнинг фикрлари шундан иборатки, бу ўринда республикамизга хос бўлган шарт-шароитларга албатта эътибор бермоқ зарур, айни вақтда эришилган ютуқларни, қўлга киритилган ижобий натижаларни ҳам инкор этмаслик керак. Республикамиз қишлоқ хўжалигини тараққий эттириш ҳамда сувдан фойдаланиш масалаларида бой тажрибага, катта имкониятларга эга эканлигини ким инкор эта олади? Ўтмиш ҳаётимизни фақатгина қора рангга бўяш — бу қайта хатога йўл қўйиш демакдир. Тарихимизни баҳолаганда халқимиз, жамиятимиз учун меҳнати сингган инсонларга адолат, ҳақиқат кўзи билан қарашимиз керак, албатта.

Юртимизга ҳар йили Осиё, Африка, Лотин Америкасидаги мамлакатлардан ўнлаб делегациялар келади. Улар бизнинг чўл минтақаларимизни ўзлаштириш, ердан фойдаланиш хусусида тўплаган тажрибаларимизни ўрганадилар.

Бизнинг колхозларимиз, совхозларимиз ва агросаноат бирлашмаларимиз ялпи маҳсулотнинг деярли 80 фоизини етиштиради. Кўпчилик хўжаликлар пахта ҳосили бўйича, мева-сабзавот етиштириш ҳамда чорвачилик бўйича юксак даражада тараққий этган капиталистик мамлакатларнинг илғор хўжаликлари билан бемалол тенглаша олади. Бундай хўжаликларимизда нафақат самарали ишлаб чиқариш йўлга қўйилган, уларда аҳолининг ижтимоий таъминоти ҳам дуруст.

Шунинг учун ҳам қайси йўлдан боришимиз керак, деган масалани ҳал қилар эканмиз, назаримда, республикамизнинг ўзига хос хусусиятларини албатта эътиборга олишимиз керак. Улар нималардан иборат?

Биринчидан, суғориш зоналарида аҳоли зич жойлашган ва бу жойларда ер танқис. Ўзингизга маълумки, республикамизнинг аксарият минтақаларида ҳар бир меҳнатчига 1-1,5 гектар ва ундан ҳам озроқ ер тўғри келади. Бундай жойларда ерни хусусий мулк сифатида бўлиб бериш катта фожиага айланиб кетиши мумкин. Одамлар бир-бирларига шу қадар ёв бўлиб қолишлари мумкинки, бунинг оқибати нималарга олиб боришини айтиш қийин.

Иккинчидан, бизнинг деҳқончилигимиз — суғориладиган деҳқончилик. Катта-катта каналлар, суғориш ва дренаж тармоқларининг суғориладиган далалар билан боғлиқ бўлгани яхлит ер-сув комплексини юзага келтиради.

Ўйлаб кўринглар: бу яхлит комплексдан ерни узиб олиб, хусусий мулк сифатида фойдаланишга топшириб бўладими? Агар шундай қилинадиган бўлса, суғориш тармоқларию, сувнинг ўзини ҳам бўлиб бериш керак бўлади. Ахир сувсиз ер кимга керак? Унинг қадри борми ўзи?

Учинчидан, ўлкамизда асосий фондлар сув хўжалиги воситалари, машина-тракторлар, чорвачилик комплекслари, катта боғдорчилик-узумчилик хўжаликлари тарзида шаклланди. Бу кенг кўламдаги асосий ишлаб чиқариш воситаларини якка хўжаликларга қандай қилиб бўлиб бериш мумкин?

Тўртинчидан, пахта етиштиришга ихтисослашиб қолганимизни ҳам назардан қолдириб бўлмайди. Бу жуда меҳнаттталаб экиндир, бироқ жамоа хўжаликлари ва давлат хўжаликлари майдонларининг кенг-кенг бўлиши, яъни бир минг гектардан бошлаб то 6—8 минг гектаргача бўлиши, суғориладиган пайкалларнинг 4—12 гектар ерни эгаллаши, қудратли машина-трактор парки туфайли меҳнатнинг 80 фоизига қадар қисми механизмлар ёрдамида бажарилмоқда. Бу эса ишни осонлаштириб, меҳнат унумдорлигини таъминламоқда. Шунинг ҳаммасини ҳисобга олсак, ишончимиз комилки, жамоа ва давлат хўжаликларини тарқатиб юборишга бугун асос йўқ. Лекин сир эмаски, колхоз ва совхозлардаги ишлаб чиқариш муносабатлари замон талабларига жавоб бермай қоляпти.

Қишлоқ хўжалик соҳаси, унинг тармоқларини янги иш услубига ўтказаётган ислоҳотнинг асосий мақсади авваламбор деҳқонларимизнинг ишдан манфаатдорлигини тубдан ўзгартиришдир, ўз меҳнатини — ҳосили, пировард натижасини биринчи навбатда ўзларига қайтаришдир, уларнинг турмуш даражасини, савиясини кўтаришдир.

Демак, бизнинг ҳозирги асосий вазифамиз деҳқонларга ўз меҳнати самарасидан тўла-тўкис фойдалана олишга бўлган ишончини кучайтиришимиз керак. Бу эса деҳқонларга деҳқон ишончини қайтаришдир. Қишлоқда қайта қуришнинг асосий мазмуни, менимча, мана шундан иборатдир.

Қишлоқ хўжалигида ишлаб чиқаришни қандай ташкил қилмайлик, қай томонга бурмайлик, бир нарсани ҳеч қачон унутмаслигимиз керак. У ҳам бўлса шуки, деҳқон бой бўлмасдан — ишчи ҳам, зиёли ҳам тўқ бўлиши мумкин эмас, халқимизнинг

(Давоми 2-бетда).

ЎЗБЕКИСТОН ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ХОДИМЛАРИ ҚУРУЛТОЙИ ҚАТНАШЧИЛАРИНИНГ ЖУМҲУРИЯТ МЕҲНАТКАШЛАРИГА

МУРОЖААТИ

Қадрли ўртоқлар!

Жумҳуриятимиз қишлоқ хўжалиги ходимларининг бу йилги қурултойи мамлакатимиз ўз бошидан ўта масъулиятли дамларни кечираётган бир даврга тўғри келди. Қайта қуриш даври иқтисодий, ижтимоий, сиёсий зиддиятлари ҳаётимизга кириб келаётган демократик жараёнларнинг жамиятдаги айрим бузғунчи кучлар фаолияти туфайли кескинлашуви кун тартибига иттифоқ тақдири масаласини қўйди.

Эндиликда ҳаммамизга маълумки, Ўзбекистон халқлари ҳозирги шароитни жуда яхши тушунган ҳолда янгиланаётган иттифоқ ҳамда, жумҳуриятимизни унинг таркибига мустақил давлат сифатида кириши учун овоз бердилар. Биз, қурултой қатнашчилари Ўзбекистоннинг барча меҳнаткашларига мурожаат қиламиз.

Жумҳуриятимиз раҳбариятининг юртимиз иқтисодий ва сиёсий мустақиллигини таъминлаш халқ фаромонлигини янада ошириш мақсадида амалга ошираётган ишларини тўла маъқуллаймиз. Бу соҳада қилинаётган ишларга ҳар бирингиз ҳиссангизни қўшасиз деб ишонамиз.

Ўзбекистон равнақи, унинг келажаги — қишлоқ хўжалиги, бутун агросаноат тараққиёти билан чамбарчас боғлиқдир.

Бугунги куннинг энг долзарб масаласи — жумҳурият қишлоқ хўжалигини, у билан боғлиқ барча тармоқларни биргаликда узвий ривожлантириб, аҳолининг озиқ-овқатга бўлган эҳтиёжларини тўлиқ қондиришдир.

Пахтачиликка ихтисослаштирилган ишлаб чиқариш билан бир қаторда чорвачиликни, мева-сабзавотчиликни, дон етиштиришни, пиллачиликни ва бошқа барча соҳаларни янгича иқтисодий хўжалик юритиш усуллари ва ўзаро мутаносиблик асосида ривожлантириш бош вазифамиздир.

Меҳнат унумдорлигини ошириш, деҳқончилик маданиятини кўтариш, бозор иқтисодиётига ўтиш жараёнида қишлоқ жойлардаги кам даромадли оилаларни ижтимоий муҳофаза қилиш доим диққат марказимизда туриши лозим.

Қишлоқда маданий-маиший тармоқларни кенг ривожлантириш, деҳқонлар турмуши шароитларини яхшилаш, уларнинг маънавий эҳтиёжларини қондириш ҳамма ишларимизнинг бош мезони бўлмоғи лозим.

Барчамиз бир тан, бир жон бўлиб ҳаракат қилсак, ҳамжиҳат, ҳамдард бўлсаккина бу муҳим ишларни амалга ошириш мумкин бўлади.

Ўртоқлар, куни кеча ҳаммамиз учун азиз бўлган «Наврўз» байрамини ўтказдик. Бободеҳқонларимиз бу байрамдан кейин белини маҳкам боғлаб енгини шимариб баҳор ишларини бошлаб юборганлар. Шу сабабли биз тезда экиш-тикиш учун зарур бўлган ишларни поёнига етказиб, ғанимат дамлардан унумли фойдаланмоғимиз керак.

Шу ўринда бизнинг энг яқин ёрдамчиларимиз бўлган механизаторларга мурожаат қиламиз: техника ремонтини соз ва сифатли ўтказиб, бу йилги ҳамма экинларни ўз вақтида экиб олиш чораларини кўришга чақирамиз.

Юртимизда сув доим ҳаёт рамзи сифатида ардоқланиб келинган, унинг ҳар бир томчиси қадрига етилган. Шу сабабли биз сув хўжалиги ходимларидан илтимос қиламиз: сизларнинг ишни қандай ташкил қилишингиз кўп жиҳатдан жумҳуриятимиз иқтисодиётига ва унинг экологик ҳолатига жуда катта таъсир кўрсатади. Сув ресурсларининг танқислигини инобатга олган ҳолда унинг исроф бўлишига йўл қўймасликка, ҳамда суғориш ишларини фан-техника ютуқлари асосида олиб боришга чақирамиз.

Ўртоқлар!

Жумҳуриятимизда деҳқончилик маҳсулдорлигини оширишнинг яна бир имконияти — ерларнинг мелиоратив аҳволини яхшилашдан иборатдир.

Биз республика сув хўжалиги ва сув қурилиш ташкилотлари ходимларидан давлат томонидан берилаётган маблағлардан оқилона фойдаланишни сўраймиз. Қишлоқ хўжалиги учун керакли бўлган техника, уруғ ва ёнилғи-мой етказиб бераётган саноат ходимларига қанчалик қийин эканлигини биз яхши ҳис этамиз. Сўнгги йилларда узилиб қолган иқтисодий алоқалар сизларни жуда қийин аҳволга солиб қўйди. Лекин сизлар бу қийинчиликларни енгиб, қишлоқ хўжалиги учун сувдек зарур нарсаларни бизларга ўз вақтида етказиб берасизлар деган катта умиддамиз.

Деҳқоннинг пешона тери билан етиштирган маҳсулотини элимиз дастурхонига тўла-тўкис етказиб бериш асосий вазифалардандир. Исрофгарчилик қадимдан энг ёмон хислат ҳисобланган. Афсуски, сўнгги пайтларда шу нарсани сал эсдан чиқаргандай бўлаяпмиз. Исрофгарчиликка қарши курашишнинг унумли йўли — етиштирилган маҳсулотларни қайта ишлашдир. Шунинг учун биз қайта ишлаш корхоналари ходимларига мурожаат қиламиз: сўнгги пайтларда сизлар томонингиздан жуда кўп хайрли ишлар қилинаяпти, сизларнинг уддабуронлигингиз натижасида кўпгина жойларда қўлбола цехлар ишга туширилди, лекин, шунга қарамасдан бугунги кунда етиштирилган маҳсулотнинг деярли учдан бир қисми исроф бўлмоқда. Шу сабабли барча имкониятларни ишга солиб, маҳсулотни қайта ишлаш ҳажмларини иложи борича ошириш зарур.

Деҳқоннинг унумли ишлаши учун унинг хонадони бола чақасидан, рўзғоридан кўнгли тинч бўлиши лозим. Биз азиз ўқитувчилар ва шифокорлар, савдо ва маиший хизмат ходимларига мурожаат қилиб, бу соҳалардаги ишларни янада жонлантириш, инсонга бўлган ғамхўрлик, меҳр-шафқат удумларини янада равнақ топтиришда ўз меҳнатларини аямасликка чақирамиз.

Жумҳуриятимиз Президенти ва раҳбарияти томонидан деҳқонлар аҳволини яхшилаш борасида анчагина ишлар амалга оширилмоқда. Меҳнаткашларимизга томорқа ерлари берилишининг ўзи оламшумул иш бўлди. Лекин ажратилган ерларнинг кўпчилигидан унумли фойдаланилмаётгани ачинарли ҳолдир.

Азиз қурувчиларимиздан қанчалик қийин бўлмасин бор ички имкониятларни ишга солиб меҳнаткашларга уй-жой қуриш муаммосини ечишни ҳамда қишлоқларимизда социал маданий объектларни соз ва сифатли қилиб қуриб беришни сўрардик.

Шу ўринда томорқа ери олган ўртоқларимиз долзарб вақтларини ўтказмасдан кўчат-сабзавотларни экиш ишларини бошлаб юборишлари лозимлигини эслатиб ўтмоқчимиз.

Куни кеча республика Президентининг фармонида шахсий томорқа хўжаликларининг эгалари бўлмиш деҳқонларга молиявий ёрдам бериш ва улар уюшмаси моддий-техника базасини мустаҳкамлаш учун ажратган 1 миллиард сўм маблағ бу ишларни амалга оширишда катта гаровдир. Шу сабабли биз шахсий хўжалик уюшмаси аъзолари юқорида айтилган ишларни зудлик билан амалга оширади деган умиддамиз.

Биз қурултой қатнашчилари жамоа ва давлат хўжаликларининг зарурлигини тан олиб, уларни янада ривожлантириш билан бир қаторда меҳнатни ташкил қилишнинг янгича йўллари учун ҳам кенг имкониятлар яратиб беришимиз керак, деб ҳисоблаймиз.

Бундан буён асосий диққат эътиборни ижара алоқаларини ширкат ва деҳқон хўжаликларини ҳамда акционер жамоаларини тузишга ва уларни янада такомиллаштиришга қаратмоғимиз керак.

Ота-боболаримиздан мерос бўлиб қолган ерга бўлган ҳурматни тиклаш учун оқсоқолларимизга мурожаат қиламиз. Ўсиб келаётган ёш авлодга таълим-тарбия беришда сизларнинг бой тажрибангиз жуда катта аҳамиятга эга. Сизларнинг оқилона фикр ва маслаҳатларингиз жумҳуриятимизда тартиб-интизомни мустаҳкамлашда халқимизнинг тинч ҳамда фаровон яшашида энг керакли восита бўлиб хизмат қилади.

Олимларимиз деҳқончиликни илмий асосда олиб бориш учун ҳаракат қилаётган бўлсалар ҳам, ҳали амалга оширилмаган ишлар жуда кўпдир. Ишончимиз комилки, сизлар халқимиз дастурхонини тезроқ нозу неъматларга тўлдиришнинг илмий асосли йўлларини топиб берасизлар.

Биз ишонамизки, бундан буён ҳам сизлар янги навларни яратиш, илғор технологияларни жорий қилишда жонбозлик кўрсатасиз ва деҳқонларимиз меҳнатини енгиллатишга ўз ҳиссаларингизни қўшасиз.

Ўртоқлар!

Бутун иттифоқимизда сиёсий ва иқтисодий танглик ҳукм суриб турган бир пайтда биз юртимиз меҳнаткашларининг интернационал бирлиги матонати ва сабр-тоқатига ишонамиз. Ҳар биримиз жумҳуриятимизда осойишталикни сақлашга, бир-биримизга бўлган меҳр-оқибатни тиклашга ўз ҳиссамизни қўшамиз деган умиддамиз. Бугунги кунда шахсий манфаатларимизни ва ғаразларимизни четроққа қўйиб элнинг қорнини тўйдириш, устини бут қилишга ҳаммамиз баббаравар ҳаракат қилишимиз керак.

АМАЛИЙ ИШЛАР ДАВРИ

26 МАРТ КУНИ ТОШКЕНТДА ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ XIV СЪЕЗДИНИНГ ИККИНЧИ БОСҚИЧИ БЎЛИБ ЎТДИ

Жумҳурият касаба уюшмалари съезди иккинчи босқичининг иштирокчилари қабул қилинган ҳужжатларда мустақиллик, ихтиёрийлик ҳамда давлат ва хўжалик бошқарув идораларига тобе бўлмаслик, улар назоратидан четда бўлиш принципларини қайд этдилар.

Съезднинг биринчи босқичи бўлиб ўтган 1990 йил сентябрь ойидан буён ярим йилдан кўпроқ вақт ўтди. Ўшанда делегатлар Ўзбекистон касаба уюшмалари федерациясини тузиш тўғрисидаги декларацияни ишлаб чиқишган эди. У ҳозирги кундаёқ турмушга фаол татбиқ этилаяпти, амалий иш олиб бораяпти ҳамда бутун касаба уюшмаси ҳаракатида туб тузилиш ва сифат ўзгаришлари қилиниши зарурлигини исботлади.

Жумҳурият оммавий ахборот воситаларида Ўзбекистон ССР касаба уюшмалари федерациясининг устави ҳамда унинг яқин давр ва истиқболга мўлжалланган амалий ҳаракатлари дастури лойиҳаси эълон қилинган эди. Лойиҳаларни муҳокама қилишда деярли барча бошланғич касаба уюшмалари ташкилотлари иштирок этди, жумҳуриятдаги энг оммавий жамоат ташкилотининг минглаб аъзолари ўз фикрларини, таклифларини, мулоҳазаларини ва тузатишларини билдирдилар. Съезднинг иккинчи босқичи очилиши арафасида касаба уюшмалари федерацияси кенгаши тушган барча таклифларни системага солиш, таҳлил қилиш ва умумлаштириш борасида катта ишларни амалга оширди.

Федерация кенгашининг раиси Б. А. Алламуродов съездда сўзлаган нутқида шу ҳақда гапирди. У бошланғич ташкилотларнинг кўпчилиги, касаба уюшмалари оддий аъзоларининг аксарияти тузилиш ва сифат ўзгаришлари тўғрисидаги ғояни маъқуллаганини, фуқароларнинг тармоқ ва ҳудудий бирлашмаларига кўпроқ мустақиллик бериш хусусида ўртага қўйилган қоидаларни қўллаб-қувватлаганликларини таъкидлади.

Янги уставнинг асосий қоидаларига бир қанча тузатишлар киритилди, касаба уюшмалари эълон қилган барча ижтимоий, сиёсий, ёшлар ва бошқа ташкилотлар ҳамда ҳаракатлар билан тенг ва эркин шериклик қилиш принциплари ҳам ўз ифодасини топди.

Съезд делегатлари Ўзбекистон касаба уюшмалари янги қонунларни, айниқса, меҳнаткашларнинг ижтимоий-иқтисодий манфаатларига ғоят даҳлдор бўлган қонунларни ишлаб чиқишда жумҳурият қонун чиқарувчи идоралари билан фаолроқ ҳамкорлик қилиши лозимлиги тўғрисида якдил фикр билдирдилар. Бозор шароитида меҳнаткашлар манфаатларини ҳимоя қилиш кафолатини берадиган қонунлар қабул қилиш ҳозирги кунда биринчи навбатдаги вазифа бўлиб турибди ва касаба уюшмалари бу соҳада ҳам ўз қатъий сўзларини айтишлари керак.

Бозорга ўтиш даврида меҳнаткашлар манфаатларини ҳимоя қилиш — даромадларини индекслаш, нарх-навони назорат қилишнинг пухта системасини жорий этиш, меҳнат товар деб ҳисобланадиган ишчи кучи бозорини яратиш ва меҳнат учун, айниқса, ноқулай ва зарарли шароитда юқори иш ҳақи белгилаш муаммолари батафсил муҳокама қилинди.

Съездда меҳнатни, айниқса, иш шароити оғир ва зарарли корхоналардаги меҳнатни муҳофаза этиш муаммолари кўтарилди. Цехда, корхонада шундай экология шароити яратилиши кераклиги таъкидландики, ишчи одам кимнингдир бепарволиги туфайли ўз саломатлигини йўқотмасин. Ҳар бир ишчи яхши даволаниб, дам олиши мумкин бўладиган шифохоналар, дам олиш уйлари, санаторийлар тармоғини кенгайтириш керак.

Съезд делегатлари Ўзбекистон касаба уюшмалари уставини, яқин вақт ва истиқболга мўлжалланган амалий ҳаракатлар дастурини қабул қилдилар, тафтиш комиссияси тўғрисидаги низомни тасдиқладилар.

Ўзбекистон ССР вице-президенти Ш. Р. Мирсаидовнинг нутқи бозорга ўтиш даври муаммоларига бағишланди.

Съездда СССР касаба уюшмалари умумий конфедерациясининг котиби С. И. Крамаренко нутқ сўзлади.

Съезд ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи котиби А. С. Ефимов иштирок этди.

(ЎзТАГ).

ДИҚҚАТ! ДИҚҚАТ!

Чакана нархларнинг ўзгариши туфайли аҳолига компенсация тўлаш билан боғлиқ масалалар юзасидан қуйидаги телефонлар орқали мурожаат қилишингизни сўраймиз:

Социал таъминот вазирлиги — 55-67-76

Жамғарма банки — 45-35-49, 45-35-44

Алоқа вазирлиги — 33-62-54, 33-47-49

Молия вазирлиги — 39-16-24, 39-19-45

Давлат меҳнат ва ижтимоий масалалар комитети — 41-79-06, 41-76-09

(ЎзТАГ).

СССР давлат банки, СССР Молия вазирлиги ва СССР жамғарма банкида

СССР Президентининг «Чакана нархлар бир йўла оширилиши муносабати билан аҳолига жамғармалар қадрсизланишидан келган зарарни тўлаш тўғрисида»ги 1991 йил 22 март фармонига мувофиқ равишда аҳолининг СССР давлат банки ва СССР жамғарма банкига омонатга қўйилган пул маблағлари, шунингдек СССР жамғарма банки сертификатлари, СССР давлат хазина мажбуриятлари ва 1982 йилги давлат ички ютуқли заёми облигацияларини сотиб олишга сарфланган пуллари бирйўла қайта баҳоланади. Мазкур қайта баҳолаш қуйидаги тартибда ўтказилади.

1. АҲОЛИНИНГ СССР ЖАМҒАРМА БАНКИДАГИ ОМОНАТЛАРИ

Мавжуд барча омонат турлари бўйича уларнинг 1991 йил 1 мартдаги қолдиқларини 40 фоиз кўпайтириш йўли билан компенсация тўланади. 1991 йил 1 мартдан 22 мартгача бўлган даврда ва ундан кейинроқ очилган ҳисоб варақалари юзасидан компенсация тўланмайди.

Омонат эгалари бир ҳисоб варақасидан ўз номидаги бошқа ҳисоб варақасига ўтказган омонатлар шунингдек, даромад 1991 йил 1 ноябрдан бошлаб ҳисоблаб чиқариладиган муддатли омонатларнинг янги шартларига қайтадан расмийлаштирилган омонатлар уларни қайта расмийлаштириш вақтидан қатъий назар қайтадан баҳоланади.

Омонатларнинг 200 сўмгача бўлган қолдиқлари компенсация тўлови миқдорига кўпайтирилади ва бу пулдан 1991 йил 1 июлдан кейин фойдаланиш ҳуқуқи берилади.

200 сўмдан ортиқ омонатларга компенсация тўлови ҳажми омонатчиларнинг бу маблағдан уч йил ўтгандан сўнг фойдаланиш ҳуқуқи билан махсус ҳисоб варақасига ўтказилади. Махсус ҳисоб варақасидаги маблағларга даромад 1991 йил 1 мартдан бошлаб ўтган давр учун йилига амалдаги 7 фоиз фойда ҳисобидан тўланади.

200 сўмгача миқдордаги омонатни қайта баҳолаш ҳажми жамғарма дафтарчасига омонат эгаси 1991 йил 1 июлдан сўнг СССР жамғарма банки муассасасига келган пайтда ёзиб қўйилади. Қайта баҳолаш миқдори 200 сўмдан ортиқ бўлган омонатлар юзасидан омонат эгаларига мах

(Давоми 2-бетда).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ПРЕЗИДЕНТИ И. А. КАРИМОВНИНГ РЕСПУБЛИКА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ХОДИМЛАРИ ҚУРУЛТОЙИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

(Давоми. Боши биринчи бетда).

эл-юртимизнинг ҳаётини, келажагини фаровон қилиб бўлмайди. Бу аниқ гап.

Шунга асосланиб, жамоа ва давлат хўжаликларининг ишларини тубдан ўзгартиришимиз керак, шахсий, кооператив ва деҳқон фермер хўжаликларига кенг кўламда йўл очиб беришимиз лозим.

Колхоз ва совхозларга келганда, авваламбор, уларнинг хўжалик юритиш механизмини қайта қуриш керак.

Биринчидан, раҳбарликнинг маъмурий-буйруқбозликка асосланган усуллари иқтисодий, бозор муносабатларига асосланган усуллар билан алмаштирилмоғи керак. Бошқарувнинг бутун механизми шахс ва коллективнинг моддий манфаатдорлиги қоидаларига асосланиши лозим. Шунда кам сарф-харажат билан кўпроқ маҳсулот ишлаб чиқаришга эришиш мумкин.

Иккинчидан, ҳозирги хўжаликларнинг ички тузилиши ижара-кооператив усулига алмаштирилиши керак. Барча ишлаб чиқариш воситалари ва хизмат кўрсатиш соҳалари мустақил хўжалик ҳисобидан ижара, кооператив ва акционер коллективлари билан алмаштирилиши лозим.

Республикамизда юқорида айтилган услубда, оила ва ижара пудрати асосида иш кўраётган кўпгина хўжаликлар мавжуд. Уларнинг иш натижалари эски услубда ишлаётган хўжаликларнинг иш натижаларига нисбатан анча юқори. Чунки улар замиридаги иқтисодий омил механизми оддий ишчи манфаатини жамоат манфаатлари билан чамбарчас боғлаган. Меҳнат ҳақини ошириш ва моддий фаровонликни юксалтиришни таъминлайди. Бундай хўжаликларда бошқарув аппарати кескин қисқаради. Масалан, Ким Пен Хва номли колхознинг бошқарув аппарати 6 кишидан иборат.

Мана шу янги услубда ишлайдиган давлат ва жамоа хўжаликларига биз кенгроқ йўл очиб беришимиз лозим. Уларни моддий ва маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлашимиз керак.

Биз меҳнат жамоаларини ижара муносабатларига жалб этиш бўйича янада фаол иш олиб боришимиз зарур.

Кейинги йилларда бизларни ташвишга солаётган катта бир муаммо тўғрисида айтиб ўтишим керак. Айрим кишиларнинг жамоа хўжаликларини бўлиб ташлаш керак деган талаблари жуда кўпайиб кетаяпти. Буни қарангки, ўтган йили экиладиган ер кўпаймаса ҳам, республикамизнинг ўзида қўшимча 60 га яқин хўжалик пайдо бўлибди.

Албатта, ҳаётнинг ўзи олдимизга қўяётган масалаларни бир ёқадан бош чиқариб, баҳамжиҳат кўриб чиқишимиз керак. Лекин бу ҳол кўп жойларда, очиғини айтганда, айрим кишиларнинг ўзлари учун раҳбарлик лавозимларини яратиш, маҳаллий ҳокимият ва мансаб учун курашига айланиб кетаётганини яққол кўриш мумкин.

Мана шу амалга интилаётган кишилар эртага бозор иқтисодига ўтганда, фойда бермаётган, ўзини боқиш қўлидан келмаётган майда хўжаликларнинг, шу хўжаликларда пешона тери тўкиб меҳнат қилаётган деҳқонларнинг тақдирини ўйлайдиларми ёки йўқми? Шундай хўжаликлар борки, улар топган даромадидан тахминан ярмини амалда мансабдорларга маош тўлашга сарфлайди. Бу сизга маълум. Буни қандай баҳоласа бўлади?

Ижарадорлик ва матлуботчилик бундай нохуш ишларни инкор этади. Шу сабабли ижарадорлик яхши йўлга қўйилган жойлардан жамоа хўжаликларини бўлиш, уларни майдалаштириш ҳақидаги талаблар ҳам тушмаяпти.

Бу — табиий, қонуний бир ҳолдир. Бундай жойларда меҳнаткашлар ва раҳбарлар кўпроқ ишни яхши ташкил қилишни ўйлайдилар. Бошқа ишларга ва ҳаракатларга уларнинг вақти ҳам қолмайди.

Бозор иқтисодига ўтаётирмиз. 650 хўжаликнинг банкдаги ҳисобларида бир тийини ҳам йўқ. Эртага улар ўз аҳолисини нима ҳисобидан боқади? Наҳотки, давлат боқади деб ўйлашса? Кўрпага қараб оёқ узатиш лозимлигини бугун рўй-рост айтишимиз керак. Шундай экан, раҳбар келажакни олдиндан кўра билиши керак. Ҳаёт маромини сезмайдиган раҳбар раҳбар эмас.

Халқимизни озиқ-овқат билан таъминлашнинг биринчи йўли колхоз-совхозларни янгича асосда ривожлантириш бўлса, иккинчиси — шахсий ёрдамчи хўжаликларни кучайтиришдир.

Илгари ҳар бир оилага 12 сотих ер тўғри келган бўлса, 1991 йил бошида бу рақам 17 сотихни ташкил этди. Йил охирида шахсий хўжаликларга ажратилган ер 500 минг гектардан ошиб кетади, яъни 1988 йилга нисбатан 2,5 марта кўпаяди.

Тармоқларни кўпайтириш ва кенгайтириш ҳисобига 600 минг киши меҳнатга жалб этилди. Кўплаб одамлар иш билан таъминланди, бу эса қишлоқлардаги ижтимоий кескинликни муайян даражада камайтирди.

Шахсий томорқаларни кўпайтиришнинг яна бир афзаллик томони шундан иборатки, бу тадбир қишлоқ хўжалик маҳсулотлари, айниқса озиқ-овқат маҳсулотлари миқдорини оширишга имкон беради. Ҳисоблар шуни кўрсатаяптики, мавжуд шахсий хўжаликлардаги ҳосилдорлик колхоз, совхозлардагига нисбатан 2—3 баравар кўпдир. Ҳозирнинг ўзида қишлоқ хўжалиги маҳсулотининг 26 фоизи, шу жумладан гўштнинг 49 фоизи, сутнинг 65 фоизи, жуннинг 66 фоизи ва сабзавотнинг 43 фоизи шахсий томорқаларда етиштирилаяпти. Ўтган йилнинг ўзида якка хўжаликларда етиштирилган қишлоқ хўжалик маҳсулотининг умумий ҳажми 300 миллион сўмлик ошди.

Халқимизнинг, деҳқонларимизнинг фаровон яшашини таъминлаш, уларнинг даромадини кўпайтириш асосий мақсадимиз экан, шуларни рўёбга чиқариш йўлларини изчиллик билан чуқур ва пухта ўйлаб топишимиз зарур. Иқтисодчиларнинг айтишига қараганда, деҳқоннинг даромадини кўпайтиришнинг учта асосий манбаи бор. Ана шу масала хусусида алоҳида тўхталиб ўтиш керак деб ўйлайман.

Биринчи манба — қишлоқ аҳлининг иш ҳақини ошириш. Асосий маърузада жамоа хўжаликларида ишни ташкил этиш, меҳнат унумдорлигини ошириш ҳақида кўп тўғри гаплар айтилди. Маҳсулот таннархини камайтириш, пахта сифатини яхшилаш, харид нархини ошириш, қўл терими ва машина терими учун тўланадиган ҳақни ошириш ҳисобидан ўтган йили халқимиз анча наф кўрди.

Иккинчи манба шуки, уни тўла очиш учун қишлоқдаги ижтимоий муаммоларни зудлик билан ҳал этиш зарур; болалар боғчалари, шифохоналар қуриш, коммунал ва маиший хизмат тармоғини кенгайтириш, нафақа ва бошқа пул ёрдамлари даражасини ошириш вазифалари шу жумлага киради. Ҳозирча қишлоқ аҳли ижтимоий фондлардан етарлича фойдаланаётгани йўқ.

Аҳоли даромади ва турмуш даражасини ўстиришнинг **учинчи манбаи** — шахсий томорқаларни кенгайтириш. Томорқа беришдан мақсад фақат қўшимча маҳсулот олишга эришишдан иборат эмас. Бу — уй-жой қурилишини ривожлантириш, одамларни, айниқса аёлларимизни иш билан таъминлаш, кичик корхоналар ташкил этиш имкониятларини ҳам яратади. Шуни айтиш керакки, ер ажратиб берилаётганда кўпгина хўжалик раҳбарлари хавотирда эди — улар жамоа хўжаликларида етиштириладиган маҳсулот камайиб кетмасмикин, деб ўйлаган эдилар. Бу хавотир ўринсиз бўлиб чиқди. 1990 йилда жамоа хўжаликлари маҳсулоти 1989 йилдагига нисбатан 103 фоизни ташкил этди. Шахсий хўжаликларнинг берган маҳсулоти ҳажми 108 фоизга ўсди.

Аммо бу борада ҳали муаммолар оз эмас. Баъзи колхоз ва совхозлар бу муҳим ишдан ўзларини четга олмоқдалар. Кези келганда шуни айтишим керакки, яқинда ташкил этилган шахсий хўжалик уюшмасидан умидимиз катта.

Деҳқонларга ортиқча маҳсулотларни сотиш ва қайта ишлашни ташкил қилиш, уюшма аъзоларининг манфаатларини ҳимоя этиш, уларни қурилиш материаллари, кўчат, мевали дарахт ва ток кўчатлари билан таъминлаш, илмий ва амалий ёрдам бериш вазифалари ана шу ташкилотнинг зиммасидадир.

Ўзларингизга маълумки, бундан 4—5 кун аввал Ўзбекистон ССР Президентининг «Шахсий томорқа хўжаликларининг эгалари бўлмиш деҳқонларга молиявий ёрдам бериш ва улар уюшмаси моддий-техника базасини мустаҳкамлаш тўғрисида»ги фармони эълон қилинди. Бу ҳужжат билан танишганлигингизни ҳисобга олиб, у ҳақда икки овиз гапираман, холос.

Ушбу фармонга биноан деҳқонларга, шахсий ёрдамчи хўжалик эгаларига молиявий ёрдам тариқасида 1 миллиард сўм ажратилиши уларнинг ижтимоий аҳволини яхшилашда катта омил бўлади. Қўшимча ажратилаётган молиявий ёрдам асосан иқтисодий жиҳатдан заиф хўжаликларни қўллаб-қувватлашга, моддий-техника базасини кенгайтиришга ва мустаҳкамлашга, маҳсулотни қайта ишлайдиган кичик корхоналар қуришга, транспорт воситалари, кичик механизация техникаси ва чорва молларни сотиб олишга сарфланади. Шуни очиқдан-очиқ айтишимиз керакки, деҳқонларимиздан қарзимиз жуда кўп. Шахсий хўжаликларга берилаётган ҳозирги ёрдам — биринчи қадам, хамир учидан патир деса бўлади. Қарзимизни узишимиз учун ҳали кўп хизмат қилишимиз керак. Аминмизки, бу харажат 3—5 йилдан кейин республикамизга икки-уч баравар ортиғи билан қайтади.

Ишлаб чиқаришнинг бошқа янги усули — деҳқон фермер хўжалиги имкониятларини ҳам ҳисобга олмаслик бизнинг фикримизча, хатодир. Булар қишлоқ хўжалигини инқироздан олиб чиқадиган йўлдир.

Деҳқончилик хўжалигининг асосий хусусияти шундаки, унинг кўлами ва имкониятлари кенг, энг муҳими, у товар ишлаб чиқаради. У доимий фойдаланишга берилган шахсий томорқа ерларида ривожланади. Бошқача қилиб айтганда, деҳқонларимиз ернинг ҳақиқий эгаси бўлиб қолади, лекин уни сота олмайди. Демак, деҳқонларимизнинг манфаатдорлиги кучаяди, у ўз ихтиёри билан, ўз оиласининг эҳтиёжларини кўзлаб унумли меҳнат қилишга қодир бўлади.

Бу шаклдаги хўжалик юритишни хоҳловчиларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш барча совет ва хўжалик ташкилотлари, колхоз ва совхоз раҳбарларининг бурчидир.

Деҳқончилик хўжаликларини қисқа вақт ичида керакли техника воситалари билан таъминлаш лозим.

Иқтисодиётимизнинг муҳим соҳаси бўлган қишлоқ хўжалигида фақат кетмон, бел ва паншаха билангина чекланиб қолмай, замонавий машиналарни кенг жорий этиш даркор.

Одамлар кичик тракторларни, бошқа қулай ва ихчам техника воситаларини талаб қилмоқдалар. Афсуски, саноатимиз бу ниҳоятда зарур эҳтиёжларни ҳануз қондирмаяпти.

Шу боис республикамизда деҳқон хўжаликлари учун кичик ҳажмдаги техника воситаларини ишлаб чиқаришни ташкил этиш жуда катта муаммога айланиб қолди. Буни ўзимизда жойлашган саноат корхоналари орқали ҳал қилишимиз зарур.

Деҳқон хўжаликларини ривожлантиришнинг яна бир ҳал этилиши лозим бўлган масаласи бор. Бу чорвачилик маҳсулоти етиштиришдир. Бундай хўжаликларнинг кўпчилиги сут етиштиришга ихтисослашган, баъзилари эса бўрдоқичилик билан шуғулланади. Авваламбор шу хўжаликларни ем-хашак билан етарли таъминлаш лозим. Молларнинг зотини яхшилаш, унинг маҳсулдорлигини ошириш биринчи навбатдаги вазифалардандир.

Ҳозирги кунда бу муаммоларни асосан бартараф қилиш учун жойларда катта иш олиб боряпти. Шахсий деҳқончилик билан шуғулланаётганларга ҳам хўжаликлар, ҳам давлат томонидан ем-хашак ажратилмоқда.

Масаланинг иккинчи томони ҳам бор. Бу оилаларни сигир билан таъминлаш муаммоси. Эътиборларингизга бир таклифни ҳавола этмоқчиман:

Келинглар, шу йилнинг ўзида қишлоқда яшовчи барча оилаларни сигир билан таъминлайлик.

Бунга қандай эришиш мумкин? Бунинг бир неча йўллари бор. Мол сотиб олиш учун махсус кредит бериш мумкин. Ёки жамоа подаларидан ҳар бир оилага бузоқ топшириш шарти билан, имкони бўлса, ҳатто шу шартсиз ҳам текинга сигир бериш мумкин.

Менимча, ҳар бир хўжаликнинг шароитини ҳисобга олган ҳолда бу масаланинг ҳар хил ечимлари топилиши мумкин. Агар бу ишга астойдил киришсак, имоним комилки, натижа албатта самарали бўлади. Ўшанда болаларимизни сифатли озиқ-овқат билан таъминлаш анча йўлга қўйилган бўлар эди.

Ўртоқлар! Бу ерга йиғилган аксарият кишиларнинг бошини қотираётган масалалардан бири — қишлоқда яшайдиган одамларни иш билан таъминлашдир, десам янглишмаган бўламан.

Саноат ишлаб чиқаришининг имкониятлари ҳақида ортиқча гапириб ўтиришнинг ҳожати йўқ деб ҳисоблайман. Ҳар бир хўжаликда бу муҳим ишга жон куйдирадиган одамлар бўлиши керак. Бу ўринда кадрлар ҳамма ишни ҳал қилади, деган эски иборани эслатиб ўтиш жоиздир. Фақат бор куч-қувватни, ақлидрокни, ишбилармонликни тўлиқ ишга солган мутахассислар колхоз ва совхозларда кичик корхоналарни қуриш масаласини жойидан силжитиши мумкин.

Агар мазкур хўжаликларни бошқараётганлар халқ билан бирга бўлса, у билан ҳамжиҳатликда ишласа, доимо омма билан бирга ишлай олса, унинг ишончини қозонса, ўша жойларда албатта муваффақият бўлади. Ана шундай ташаббускорларни, жамоа, хўжалик, ноҳия ва вилоят раҳбарларини ҳар доим рағбатлантириб, уларнинг белини бақувват қилиб меҳнатига яраша иззат қилишимиз зарур.

Бу масалаларда биз Қишлоқ хўжалиги вазирлигидан, республика иқтисод қўмитасидан жиддий ёрдам кутамиз, талаб қиламиз. Улар ёрдамчи соҳаларни ривожлантириш учун тегишли шароитлар яратиб беришлари керак.

Аммо сиз билан биз вилоят ижроия комитетлари, деҳқончилик саноат ташкилотларининг жиддий ёрдамисиз бу муҳим иш ҳали-бери йўлга тушмаслигини қачон фаҳмлаб етамиз. Ёрдамчи хўжаликлар, соҳалар тараққий қилмаса деҳқоннинг аҳволи нима кечади? Далаларда етиштирилган ноз-неъматлар халқ дастурхонига тортилмай қолиб кетаверади. Айни вақтда бу қишлоқ хўжалигида ишлаб чиқариш ҳажмларининг қисқаришига олиб келади.

Яна бир жиддий масала бор, ўртоқлар. Жойлардаги маҳсулот тайёрлаш идоралари кўнгилдагидек ишламаяпти. Аслида улар деҳқон етиштирган маҳсулотни иложи борича чиқитсиз қабул қилиб олиши лозим, токи деҳқон бундан наф кўрсин. Маҳсулот тайёрлаш идораларида эса чайқовчилар кўпайиб кетган. Улар фақат ўз фойдасини ўйлайди, холос.

Бу идораларнинг ишини тубдан қайта кўриб чиқишимиз лозим. Жойларда бу масалаларни ҳал эта оладиган таъминот-сотув кооперативларини тузиш тўғри бўлар. Улар етиштирилган ҳосилни қайта ишлаб, маҳсулот тайёрлаш ва уни сотиш имкониятига эга бўлишлари керак.

Зарур ҳолларда чет элдаги илғор мамлакатлар билан шартнома тузиб, уларнинг имкониятларидан самарали фойдаланишимиз лозим.

Мана бир мисол, ўртоқлар. Франция ва Швециянинг қўшма корхонаси пахтани қайта ишлашнинг янги усулини топибди. У беш босқичдан иборатдир.

1. Чигитдан мой ва кунжара олиш.
2. Толани қайта ишлаб, сифатига қараб ажратиш.
3. Ип ишлаб чиқариш.
4. Тўқимачилик саноати.
5. Тикувчилик саноати.

Хуллас, корхона хом ашёни бир томондан ишлатиб, кийим-кечак учун маҳсулот тайёрлайди.

Ўша чет элларда бу ишларни қилаётган одамлар биз билан ҳамкорлик қилишга тайёр эканликларини айтмоқдалар.

Ўртоқлар! Ҳозир қишлоқ жойларда одамларни безовта қилаётган, ҳаммани ташвишга солаётган масала — аҳолини ссуда ва қурилиш материаллари билан таъминлашдир. Бу масалани ҳал қилишимиз керак. Одамлар биз раҳбарлардан мадад кутмоқдалар. Мен буни тўғри тушунаман. Ҳозир мамлакатда моддий-техника таъминоти, тартиб-интизом издан чиққан бир пайтда бу муаммоларни ечиш жуда қийин. Бу — ниҳоятда мураккаб масаладир. Лекин бунда деҳқонларимизнинг нима айби бор? Биз уларга ер бердик, энди қурилиш ишларида ёрдам кўрсатиш бизнинг вазифамиздир.

Яна бир муҳим масала. Қишлоқ аҳолисини табиий газ ва ичимли сув билан таъминлаш чоралари белгиланган республика дастури қандай бажарилаяпти?

Ўтган 1990 йилда 2 минг 200 километрли сув ва 3 минг километрга яқин газ тармоқлари ишга тушди. Бу эса яна 270 минг аҳоли ичимли сув билан, 120 минг оила эса газ билан таъминланди деган гап.

Бухоро, Наманган, Самарқанд, Сирдарё, Тошкент ва Хоразм вилоятлари қишлоқларида газлаштирилган хонадонлар анча кўпайди.

Лекин ҳали қиладиган ишларимиз жуда кўп. 1991 йилда қишлоқларимизда 4 минг километрдан кўпроқ газ тармоқларини қуриш керак. Яна 200 минг хонадон газ билан таъминланади.

5,5 минг километрлик ичимли сув қувурлари ишга тушди. Хуллас, қишлоқ жойларда мана шу ва шунга ўхшаш объектлар қурилиши учун 1 миллиард сўмдан зиёд капитал маблағ сарфланди.

Бу соҳадаги ишларнинг муҳим ва долзарблиги ҳисобга олиниб, Вазирлар кабинетида ўртоқ И. Ҳ. Жўрабеков бошчилигида махсус комиссия тузилди.

Қишлоқ аҳолисини газ ва ичимли сув билан таъминлаш республика дастурини амалга ошириш учун маблағ ва моддий ресурсларни биринчи навбатда сарфлаш ҳақида ҳукумат қарори қабул қилинди.

Энди ҳамма гап мана шу ишларнинг самарали бўлиши учун жон куйдиришимизда қолган.

Қишлоқ қурилиши, аҳолини уй-жой, сув, табиий газ билан таъминлаш масаласи — муҳим ижтимоий масаладир. Уни фақат ҳаммамиз бир бўлиб ҳал қилишимиз мумкин. Қишлоқ аҳолиси турмушини яхшилашга қаратилган Президент фармонлари, ҳукумат қарорлари бажарилмаса, халқ назарида ҳамма раҳбарларнинг обрўси тушади, давлат интизоми сусайиб кетади ва раҳбарият халқ ишончини йўқотиб, ёлғончига чиқади.

Энди, ўртоқлар, жамиятимизнинг барча табақаларига, бутун аҳолига тааллуқли бўлган, очиғини айтсам, оғир масалага тўхталмоқчиман. Мен нарх-наво ва бозор муносабатларига ўтишни назарда тутаяпман.

Аҳолининг, энг аввало ночорлар, ногиронлар, ўқувчи-студентлар, кўп болали оилалар ва бошқа даромади кам одамларимизни ижтимоий ҳимоялаш учун республикамиз ҳукумати махсус қарор қабул қилди.

Бу қарорда аҳолининг нарх-наво ошиши муносабати билан кўрадиган зарарини қоплаш кўзда тутилган. Бундан ташқари миллий хусусиятларимиз ва минтақамизнинг ўзига хос шарт-шароитлари ҳам ҳисобга олинган.

Аҳолини ижтимоий ҳимоялаш бўйича барча тадбирларни амалга ошириш учун 16 миллиард сўмдан кўпроқ маблағ ажратилди.

Ишлаётганларга бир ойда 60 сўмдан, ишсиз нафақа оладиганларга 65 сўмдан пул тўланади. Болали оилалар учун мавжуд нафақалар миқдори салкам икки баравар ошади. Бундан ташқари бола туғилганда бир марта бериладиган нафақа 250 сўмга, ишлаётган оналарга болаларига қараш учун бериладиган нафақа ҳозирги 70 сўмдан 110 сўмгача кўпаяди.

Болаларга мўлжалланган товарларнинг нархи ошиши сабабли балоғатга етмаган болалари бўлган оилаларга ҳам пул ёрдами назарда тутилган.

Олий, ўрта махсус ҳунар-техника ўқув юртлари талабалари учун стипендиялар уларнинг оилавий аҳволи ва дарс ўзлаштиришига қараб 120 сўмдан 210 сўмгача белгиланган.

Шундай қилиб, ўрта ҳисобда уч кишидан иборат оила 250 сўм, олти кишилик оила — 400 сўм, тўққиз кишилик оила эса 600 сўмдан кўпроқ қўшимча маблағ олади.

Ун, нон ва макарон маҳсулотлари нархи республикамизда аввал айтилган бўлса ҳам яна таъкидлаб айтаман, ошмайди.

Яна қуйидагиларни таъкидлаб ўтмоқчиман. Аҳолининг айрим табақалари учун шаҳар транспортидан бепул фойдаланиш тўғрисидаги республикамиз қарорлари ўз кучида қолади.

Ҳукумат томонидан республика миқёсида махсус комиссия тузилди. Қоплама маблағлар ва нафақаларни, аҳолининг турли табақалари ўртасида адолатли тақсимлаш йўл-йўриқлари ишлаб чиқилиб, жойларга юборилди.

Халқ депутатлари маҳаллий Советлари ижроия қўмиталари, вазирликлар ва бошқа ташкилотларга аҳолига бу маблағларни ўз вақтида кечиктирмай тарқатиш ҳақида кўрсатма берилди. Жойлардаги давлат банк бўлинмалари зиммасига бу жиддий масалани тўхтовсиз ва узлуксиз ташкил қилиш юкланди.

Ҳурматли ўртоқлар!

Шуни очиқ айтишимиз керакки, кейинги йилларда қайта қуришни, ошкораликни мамлакатимизнинг турли минтақаларида ҳар хил тушундилар. Қайта қуриш — бузиш, ошкораликни эса фақат танқид, бор нарсани фақат рад этишдан нарига ўтмайдиган танқид деб билишди.

Бу ҳол республикамизга ҳам ўз таъсирини кўрсатди, албатта. Ҳаётимиздаги мавжуд қийинчиликларни рўкач қилиб, халқни майдонга бошлаб чиқиб, тўс-тўполонлар кўтариб, миллий низолар келтириб чиқариб, ўзларига сохта обрў топиш ҳаракатида юрган «доҳийлар» ҳам бизда оз эмас.

Узоқни ўйламайдиган бундай калтабин одамлардан халқни асраш керак.

Республикамиз мустақиллик сари одим ташлаган экан, мустақилликнинг энг аввало халқ бирлиги, ҳамжиҳатлиги эканлигини унутмаслигимиз керак. Республикамизда барча миллат вакиллари билан аҳил-иноқ, дўст-биродар бўлиб, бир-биримизнинг қадриятимизни ҳурмат қилган тарзда яшашимиз — эл-юртимизга тинчлик, осойишталик бахш этади.

Қадимдан ўзининг меҳмондўстлиги, очиқ кўнгиллиги, меҳр-оқибати билан танилиб келган халқимизнинг маданий-маънавий қадриятларини тиклаш, уларни янада равнақ топтириш — бугунги кундаги энг асосий вазифаларимиздир.

Динга муносабатимизнинг ўзгаргани, «Наврўз»нинг тиклангани, ўтмишдаги улуғ шоир, олим ва бошқа машҳур аждодларимизнинг мероси халқ мулкига айланаётгани, одамлар чўчимасдан ўз эътиқодига биноан турли маърака ва маросимларни бемалол ўтказаётгани ва шу сингарилар ҳақида кўп гапириш мумкин.

Буларнинг ҳаммаси халқимизнинг ўз тарихига, маданиятига, қадриятларига ишончини тиклаш, ҳурматини ошириш учун қилинаяпти.

Лекин биз «халқ», «халқимиз», деб оғиз тўлдириб гапирганимизда, ҳар қандай халқнинг алоҳида-алоҳида одамлардан, оилалардан иборат эканлигини эсдан чиқармаслигимиз керак. Ҳар бир алоҳида одамга ҳурматсизлик, уни менсимаслик, унга адолатсизлик қилиш ўша одам мансуб бўлган халққа етказиладиган катта зарар деб биламан.

Ғурури бор одамнинг қадди рост, боши баланд бўлади.

Олдимизда турган улкан, жуда оғир вазифаларни бажариш, муаммоларни ечиш, катта синовлардан ўтиш — буларнинг ҳаммаси халқимизнинг руҳини, миллий ғурурини тиклаш билан боғлиқдир.

Ўртоқлар, адолатни, ҳақиқатни тиклаш ҳақида гапириш осон. Лекин буларни амалга ошириш ҳам қийин, ҳам жуда мураккабдир. Буни ҳаммангиз ўз тажрибаларингизда кўргансиз, албатта.

Кейинги вақтда бу борада анча ишлар қилинди. Турли йилларда ноҳақ, жабр кўрган, қамалган одамларни оқлаш мақсадида 30—50-йилларда ўринсиз айбланган кўплаб одамларнинг ишлари қайта кўриб чиқилди. Сталин қатағонига учраган кишилар оқланаяпти. Уларнинг сони ҳозирги кунгача 3 минг 500 кишига етди.

«Пахта иши» деб ном олган қисматимизга келсак, оқланганлар сони ҳозир 2 минг кишига етди. Бунга чуқурроқ назар ташланса, ана шу рақамлар замирида қанчадан-қанча шикастланган қисматлар, қанчадан-қанча азоб чеккан тақдирлар бор. Ноҳақлик, адолатсизлик жабрдийдаларини ҳаммамиз бир тасаввур қилиб кўрайлик. Буни шунинг учун яна айтаяпманки, энди ҳеч қачон бундай ноҳақликлар, адолатсизликлар такрорланмасин, бунинг учун эса ҳаммамиз курашишимиз керак.

Ўзбекистон мустақиллик йўлига ўтар экан, авваламбор мана шундай масалаларни ечишда ўзини кўрсатиши керак. Четдан келиб халқимиз тақдирини ҳеч ким ҳал қилмасин. Ўзимизнинг Олий Кенгашимиз бор, ўзимизнинг олий судимиз бор.

Сизга маълумки, Президент фармойишлари билан унча оғир бўлмаган жиноятлар бўйича махсус комиссия тузилган эди. «Наврўз» арафасида бу комиссия кўриб чиққан ишлар бўйича 1000 киши авф этилди.

Бундай хайрли, халқимиз руҳини кўтарадиган ишларни давом эттирамиз, албатта. Бундай савоб ишларни республикамиз раҳбарлари учун ҳам қарз, ҳам фарз деб биламан.

Маълумки, Ўзбекистон — кўп болали оилалар юрти. Шуни эътиборга олиб, аёлларимизнинг меҳнатини, авлодларимиз тарбиясидаги аҳамиятини ҳеч унутмаслигимиз керак.

Агар қарз тўғрисида гап кетса, авваламбор ҳаммамизнинг аёлларимиз, оналаримиз, опаларимиз, сингилларимиз олдида бўлган қарзимиз тўғрисида сўзлашимиз лозим. Лекин минг афсуслар бўлсинки, биз бу масалага етарли эътибор бермаётирмиз. Қишлоқ жойлардан тортиб то шаҳарларгача уйларида ўтирган аёлларни иш билан таъминлаш, меҳнат дафтарчалари очиш, нафақа белгилаш, ёрдам бериш, керакли имтиёзлар ва шарт-шароитлар яратиш зарур.

Хотин-қизларни оғир меҳнатдан ҳоли қилиш, уларга қисқартирилган иш куни белгилаш, кундалик турмуш учун бекаму кўст маданий-маиший шароитлар яратиб беришимиз зарур. Бу борадаги камчиликларга тезроқ барҳам беришимиз лозим.

Бу масала ҳаммамизнинг биринчи галдаги вазифамиз бўлиши керак. Худди шу мақсадда яқинда хотин-қизлар ва оила масалалари билан шуғулланадиган республика қўмитаси ташкил қилинди. Бу ташкилотдан умидимиз катта. Лекин шуни ҳам айтиб қўяйки, бу қўмитага республикамиздаги ҳамма ташкилотлар, хуллас, ҳаммамиз ёрдам беришимиз керак.

Ҳурматли қурултой қатнашчилари!

Диққатингизни яна бир марта инсон омилига қаратмоқчиман. Нимаики иш қилаётган бўлсак, инсон турмушини яхшилаш учун қилинаяпти. Одамларимизнинг қорни тўқ, усти бут, кайфияти яхши бўлса, улар бошларини баланд тутадилар, қаддиларини ростлаб юрадилар. Катта-кичик барча раҳбарлар биринчи галда мана шу ҳақда бош қотиришлари керак.

Республикамизда камбағал, нафақа олувчи ва кўп болали оилаларнинг оғирини енгил қилиш учун талайгина ишлар амалга оширилаяпти.

Андижон вилоятида 8 минг камбағал оила турли корхоналарга бириктиб қўйилган. Бу корхоналар доим уларнинг ҳолидан хабар олиб, ёрдам бериб туради. Наманган вилоятида эса бева-бечораларга ёрдам бериш фонди 600 минг сўмни ташкил қилади. Бундан ташқари ҳар бир районнинг ҳам ўз фонди бор. Жиззах вилоятининг Зомин районида худди шу мақсадда 50 минг сўм атрофида махсус жамғарма вужудга келтирилган.

Ўртоқлар, биз мана шундай янги инсоний ташаббусларни, интилишларни қўллаб-қувватлаймиз, биз бу хайрли ишларни кенг ёйишимиз керак.

Умуман олганда, қайта қуриш жараёнига чуқурроқ назар ташласак, унинг негизи инсоннинг турмуш даражасини яхшилашга, халқ фаровонлигини оширишга йўналтирилганлигини кўрамиз. Ана шу олий мақсадни рўёбга чиқариш учун тер тўкиб ишласак арзийди.

Инсон — бизнинг энг катта бойлигимиздир. Деҳқон ер юзидаги барча ноз-неъматларни яратувчидир, табиатга ва заминга гўзаллик бағишловчидир.

Зар қадрини заргар билади деганларидек, ер қадрини деҳқондан сўранг. Республикамизда қадим замонларда ҳам деҳқончилик маданияти ғоят юксак даражада бўлган. Ернинг тилини биладиган, бир назар ташлаганда унинг ҳолатини айтиб берадиган миришкор деҳқонларимиз бугунги кунда ҳам юзлаб, минглаб топилади.

Шу фурсатдан фойдаланиб, мен бугун ана шундай деҳқонларимиздан катта бир гуруҳини, ҳалол меҳнатлари учун берилган республикамизнинг юксак мукофотлари билан чин кўнгилдан табриклайман, уларга сиҳат-саломатлик тилайман.

Азиз деҳқонлар! Шундай қилиб дилимдаги ҳамма гапларимни сиз, азиз дўст-биродарларга айтдим. Сўзимнинг охирида яна бир мулоҳазани сизларга айтмоқчиман. У ҳам бўлса, дўст-биродар бўлган одамлардан жудо бўлиб қолмасликдир. Эл назаридан, инсонлар назаридан қолмасликдир.

Кимки ҳаётда қандай чўққига чиқмасин, қайси вазифани эгалламасин, менимча, энг катта шараф ва энг катта ютуқ шу билан ўлчанмайди. Энг улкан ютуқ шуки, бир пайтлар келиб киши ҳамма вазифаларидан озод бўлганида, кексайиб қолганида, сен билан учрашган, сен билан юзма-юз кўришган кишилар сендан юз ўгириб кетмасин, балки сенга қўл узатиб, ҳол-аҳвол сўрасин. Мана шу боисдан халққа, эл-юртга ҳар қанча хизмат қилсанг арзийди.

Азиз дўстлар! Сизларнинг чеҳрангизга қараб, мана шу катта минбардан туриб миннатдорчилик билдиришим, раҳмат айтишим керак. Сизларнинг олийжаноблигингиз, чин инсон бўлганлигингиз, баракали меҳнатингиз, сабр-бардошингиз учун, сизларнинг Ўзбекистон раҳбариятига, шахсан менга билдирган ишончингиз учун ташаккур айтаман.

Улуғ айём — Наврўз байрамига етиб келганимиз, табиат уйғонаётган ажойиб кунларга соғ-саломат, тинч-хотиржамлик билан етишганимиз учун шукроналар билдираман.

Ҳаммамиз аҳил, бир жон бир тан бўлайлик! Ҳамкорлик, ҳамжиҳатлик, бир-биримизга меҳр-мурувват ва меҳр-оқибат орамиздан сира кўтарилмасин.

Сизларни ишонтириб айтаманки, улуғ ўзбек халқининг қаддини албатта ростлаб оламиз, руҳини кўтарамиз, ғурурини тиклаб, олдимизга қўйилган мақсадга эришамиз, албатта. Ана шу эзгу мақсад йўлида ақл-идрокимизни, бутун куч-қувватимизни аямайлик!

Ҳар доим бирга бўлайлик, азиз дўстлар!

(Давоми. Боши 1-бетда).

сус ҳисоб варақасига ўтказилган пул миқдорига жамғарма дафтарчалари шу муддатдан бошлаб берилади.

Мазкур махсус ҳисоб варақаларининг эгаларига айрим ҳолларда уч йиллик муддат ўтмасидан олдин ҳам қимматбаҳо молларга тўлаш ва уй-жой сотиб олиш учун шу ҳисоб варақларидан нақд пулсиз маблағ ўтказиш имконияти берилади. Бундай операцияларни амалга ошириш тартиби қўшимча равишда аниқланади ва СССР жамғарма банки муассасаларига маълум қилинади.

Омонатларни қайта баҳолашнинг мазкур тартиби ҳарбий хизматчиларнинг СССР давлат банки муассасаларида очган ҳисоб варақаларидаги омонатларига нисбатан ҳам қўлланилади.

II. ДАВЛАТ ҚИММАТБАҲО ҚОҒОЗЛАРИ ВА СССР ЖАМҒАРМА БАНКИ СЕРТИФИКАТЛАРИ

1982 йилги давлат ички ютуқли заёми облигацияларининг уларда кўрсатилган қиймати 1991 йил 2 апрелдан бошлаб 40 фоиз кўпаяди ва 100 сўм, 50 ва 25 сўм ўрнига 140 сўмни, 70 ва 35 сўмни ташкил этади.

Шуни ҳисобга олиб, 1982 йилги давлат ички ютуқли заёми облигациялари СССР жамғарма банки муассасалари томонидан қуйидаги нархларда сотилади:

СССР давлат банки, СССР Молия вазирлиги ва СССР жамғарма банкида

Ойлар номи	ҳар ойнинг 1-кунидан 15-гача			ҳар ойнинг 16-кунидан 30/31-гача		
	100 сўмлик	50 сўмлик	25 сўмлик	100 сўмлик	50 сўмлик	25 сўмлик
Январь, апрель, июль, октябрь	141—20	70—60	35—30	142—00	71—00	35—50
Февраль, май, август, ноябрь	142—80	71—40	35—70	141—20	70—60	35—30
Март, июнь, сентябрь, декабрь	142—00	71—00	35—50	142—80	71—40	35—70

Облигацияларнинг уларда кўрсатилган нархи қайта баҳоланиши ва шу йил 30 мартда 1982 йилги ютуқли заёмнинг навбатдаги, 74-тиражи ўтказилиши муносабати билан СССР жамғарма банки муассасалари аҳолига облигациялар сотишни амалдаги тартибга мувофиқ равишда бўлиб ўтган тираж жадвалига қараб облигациялар текшириб чиқилганидан кейин бошлайди.

СССР жамғарма банки муассасалари аҳолидан заём облигацияларини 2 апрелгача облигацияларда кўрсатилган қиймати билан, 2 апрелдан бошлаб эса янги қиймати бўйича (35—70 ва 140 сўм) сотиб олади.

Аҳоли қўлидаги ва СССР жамғарма банки муассасаларида сақланаётган облигациялар заёмнинг амалдаги шартларига мувофиқ равишда аввалгидек ютуқлар тиражида қатнашади. Тиражларда ўйналадиган ютуқлар сони ва миқдори ўзгаришсиз қолади.

1991 йил 1 мартгача сотиб олинган СССР давлат хазина мажбуриятлари ва СССР жамғарма банки сертификатлари юзасидан фуқароларга компенсациялар уларнинг муддати тугагандан кейин тўланади, ёки 1994 йил 1 мартдан сўнг тўланади. Бунда компенсация ҳажмига ушбу қимматли қоғозларни чиқариш шартларида кўзда тутилган миқдордаги даромад қўшилади. 1991 йил 1 мартда ва ундан кейин сотиб олинган СССР давлат хазина мажбуриятлари ва СССР жамғарма банки сертификатларига компенсация тўланмайди.

1990 йилги давлатнинг аниқ мақсадни кўзловчи муддатсиз заёмлари облигацияларининг эгаларига облигация эгаси унда кўрсатилган товарни олишдан воз кечган тақдирда 40 фоиз миқдоридаги компенсация бу облигацияни СССР жамғарма банки муассасасига 1993 йилда топширган вақтда тўланади.

СССР жамғарма банки муассасаларига ҳисоб варақаларига қўйилган омонатлардан ойига 500 сўм миқдорида нақд пул беришга доир чеклашни бекор қилиш ва шунга мувофиқ равишда банкдан пул олгани ҳақида паспортга белги қўйишни тўхтатиш тўғрисида кўрсатма берилди.

Қашқадарё вилоятидаги йирик корхона — Қарши сут комбинатида цехларни таъмирлаш маҳсулотлар турини 30 тага етказиш имконини берди. Ҳозир бу ерда сариёғ, қаймоқ, пишлоқ ва ҳатто курт (сузма) тайёрланиб, эл дастурхонига тортиқ қилинаяпти.

СУРАТДА: илғор ишчи Зулфия Пирназарова.

Ш. ШАРОПОВ олган сурат. (ЎзТАГ).

НАЖОТ КЕМАСИ

(Очиқ хат)

Машҳур қирғиз ёзувчиси Чингиз Айтматовнинг «Оқ кема» асари хулосаси атрофида бақириқ-чақириқли баҳслар бошланганди. Ҳамма гап келажак рамзи, инсоният авлодининг давомчиси бўлган боланинг балиққа айланаман деб ўзини-ўзи сувга чўктиришида эди. Чунки социалистик жамиятда яратилган асарлар бундай тугамаслиги керак эди-да.

Ёзувчи китобнинг қайта чоп этилган нусхаларида ҳам, кино шаклида ҳам якунни ўзгартирмади. Илоҳий қадриятлар оёқ ости қилинган, ичкилик, бангилик, порахўрлик ҳукм сурган бир муҳитда келажак тақдири қирқилади, бундай жамият бепуштликка маҳкумдир, деган ғоядан чекинмади. Аммо ёзувчи «Оқ кема» атрофидаги шов-шувларни ҳам бежавоб қолдирмади, «Соҳил бўйлаб чопаётган олапар» қиссасини ёздики, авлод қандай муҳитда давом этиши мумкинлигини мантиқан исботлаб берди.

Бу қиссада бобо, унинг икки овчи ўғли ва оталари касбини эндигина ўрганаётган набира овга чиқиб, ҳаво туманли бўлгани учун денгизда адашиб қолишади. Овчиларнинг бир ёки икки кунга етарли ичимлик сувлари қолади, холос. Ихтиёрларини тақдир қўлига топширишдан ўзга чора тополмайдилар. Аммо ота, ўғил, набира ўртасида тирик қолиш йўлида ички кураш кетади. Ҳаётлари ичимлик сувининг қанча муддатга етишига боғлиқ бўлиб қолади. Оиланинг каттаси — бобо энг одил йўлни танлайди: ўз улуши бўлган сувни набирасига бера бошлайди. Охири сувсизликдан ичи ёниб, бошқалар ухлаб ётган бир пайтда ўзини мангуга сувга отади. Тирик қолганлар бобо ўлимининг сабабини англаб етадилар. Энди боланинг амакиси шу йўлни тутади. У ҳам ўз улушини жиянига тутади ва охири ташналикка чидолмай, бобонинг йўлини такрорлайди. Қайиқда ота-бола қолишади. Ота ҳам қолган-қутган сувни ўғлига илиниб бериб, ўзини-ўзи ғарқ қилади. Бола бу сирли ўлимларнинг мантиғига тушуниб етади. Ўзининг омон қолиши учун катталар жондан кечганликларини, унинг тирик қолиши учта катта одамнинг, учта қадрдоннинг умри эвазига эканлигини юракдан ҳис этади. Бу— оддий, содда, лекин абадият қонуни бўлган ҳақиқатни ифодалаган якун. Демак, бола яшаб қолиши учун, жамият авлод суриши учун, зарур бўлганда катталар ўз жонларидан кечишлари керак экан.

Бу ўринда Айтматов асарларини таҳлил қилмоқчи эмасмиз. Бугунги куннинг дардини айтмоқчимиз.

Болалар бугун ҳар қачонгидан кўра қўлимизга қараб қолишди. Уларнинг кўнгли ширинлик тусайди. Қани ўша ширинликлар? Уларнинг кўнгли мева, гўшт, ёғ, пишлоқ тусайди. Қани улар? Дастурхонимизда йўқ-ку?! Бунинг устига катталар ичкиликка ружу қўйган, бангилик авж олган. Болалар ногирон, заиф туғилишяпти. Ногирон, етим болалар уйлари сони кун сайин ортиб бораяпти. Бу ёқда Чернобиль, Орол фожиалари, турли-туман заводлардан чиқаётган заҳарлардан, ерга солинаётган оғулардан умри кесилаётган минглаб, юз минглаб болалар! Шуларни ўйлаганда, ёзувчи билиб бонг урган, келажакни башорат қилган экан-у, қилт этмапмиз-а... Разолатга шунчалар ҳам ботиб кетадими, одамзод, дегинг келади.

«Оқ кема»да безовталик ва фарёд билан тасвир этилган фожиали ҳаётни вужудга келтирдик. Бу пойдевори омонат бинонинг бўйини баланд кўтардик. У тарих саҳифаларида муҳрланиб бўлди. Ўзининг заҳар-заққумли асоратларини бера бошлади. Боши берк кўчага кириб қолдик. Пешонамиз тарақлаб деворга тегди. Кўзимиз ярақлаб очилгандек. Ишқилиб, рост бўлсин.

Аввало яна болаларни назарда тутаяпман. Ҳа, бугун бошлаган ҳамма яхши ишларимизни, орзу-ниятларимизни кушойиш эттирадиган, давлат тили мақомини олиб берган тилимизни гуркиратадиган, миллий қадриятларимизни тирилтирадиган, биз қуритган Оролни тўлдирадиган, биз заҳарлаган набототни поклайдиган болаларимизни аввайлаб-асрайлик! Рўйи-рост битта ҳақиқатни айтиш керак ва тан олиш керак. Болаларимизни деб зарур бўлса ўзимиздан кечишимиз шарт кунлар келди. Соҳил бўйлаб бир олапар чопиб юрибди. У бизнинг бугунги тўс-тўполонли ҳаёт уммонимиздан насиба кутаяпти. Унинг лаблари ташналикдан қақраган, аммо кўзларида умид ўти! У — масъум, беғубор болалик! Дунёга келдимми, яшамоғим керак-да ахир, деб ҳайқираяпти у.

Хўш, болаларни асраб қолиш учун ўзимиздан, жонимиздан, ҳай-ҳавасларимиздан кеча оламизми бугун? Ўзимиз ОРОЛнинг намакоб сувларини ичиб танамиз ўртанса ҳам, чучугини боламизга тута биламизми? Энг сўнгги луқмани боламизга илинамизми? Совуқдан суякларимиз қақшаб, тарашадек қотсак ҳам устимиздаги почапўстинга боламизни ўрай оламизми?

Халқимизда «она сутидек пок, ҳалол» деган ибора бор. Она сийнаси шундай бир аъзоки, жамики заҳарларни ўзида олиб қолиб, боласига энг мусаффо нуқрани тутади. Ҳозир бутун жамият ана шундай сийнага айланиши керак. Шуни унутмайликки, қайси юртдан болаларга нисбатан меҳр-оқибат кўтарилса, ўша юртда алғов-далғов, тўс-тўполон кунлар бошланган. Тўс-тўполонлар шунчаки ўткинчи эмас. Бу — биз заҳарлаган сувнинг, ҳавонинг, биз жонсиз деб ўрганиб қолган заминнинг туғёни. Кундан-кунга қуриб бораётган набототнинг, ўлиб бораётган жониворларнинг исёни. Авлод суриши керак бўлган норасидаларнинг ҳаққи!

Аллоҳ таоло бандалари ўз зурриёдларига бемеҳр бўлиб, келажагини жар ёқасига олиб келиб қўйганда навбатдаги пайғамбарни элчи қилиб жўнатар экан. Пайғамбарлар ҳамиша оламни поклашни болаларни улуғлашдан бошлар эканлар. Масалан, Сулаймон пайғамбар ўз саҳобаларига: «Менинг ҳузуримга кириш учун болаларга рухсат этинг, уларга тўсқинлик қилманг, чунки улар тангрининг қувончидир», — деган экан. Ахир ҳаётнинг ўзи икки нарсадан — қувонч ва ўкинчдан иборат-ку. Қувончни қадрлай олмаган одам бир умр ўкинчга маҳкум этилмайдими? Биз болага тангри ингоҳи билан «қувонч» деб қараяпмизми?

Исо пайғамбар «болалар жаннатнинг гулларидир» деган. Жаннат гуллари қайси замонда йўргаги билан кўчаларга ташлаб кетилган? Қачон ўз боғбони — ота-онасига зор бўлган? Исо пайғамбар одамларга яна айтган эканки, «жаннатга кираман десангиз, болалар билан сўзлашишни билинг». Бизнинг жамики фожиамиз болалар билан болаларча гаплашишни унутиб қўйганимизда эмасмикан? Болаларча гаплашиш — бу боланинг руҳиятини тушуниш, унинг кўзи билан оламни кўра олиш, у билан баравар қувониш, баравар ачиниш. Шундай одамлар кўпми, озми? Умуман, боламиз билан сўзлашишга фурсатимиз борми, бўлмаса, фурсат топа оламизми? Муҳаммад пайғамбар ҳам айтган экан: «Тангридан қўрқинглар ва фарзандларингизга бир хил меҳрда бўлинглар». Хўш, фарзандларимизга меҳримиз қай даражада? Бола меҳри устунми ёки молу давлатга ҳирсу ҳавасимизми? Бу саволларга жавоб бериш қийин, аммо ҳар бир вилоятда биттадан болалар уйининг мавжудлиги, кўзи ожизлар, кар ва соқов болалар мактабларининг жумҳуриятимизда олтитага кўпайишининг ўзи жавоб. «Мен етимнинг кафиллигини олган одам билан жаннатда бирга бўлурман», — дея таъкидлаган Муҳаммад алайҳиссалом. Бу сўзлар бизнинг қайси шиорларимиздан кам? Бундай сўзларга эътиқод қилганимизда, болалар етимхоналарда катталарнинг меҳру оқибатига зор қолишмасди.

Мен етимхоналарда бўлганман. Тарбияланувчилар четдан келган кишиларга ғалати бир қизиқиш билан қарайдилар. Кўзлари: «Менга бирон бир илиқ гап айтармикан?» деган илинж билан жовдирайди. Сабаби — уларга битта тарбиячининг кўрсатган меҳр-оқибати (агар у меҳр-оқибатли бўлса) уввоққа ҳам арзимайди. Уларнинг ҳар бири битта ота ва битта онанинг эркалашига муҳтож. Гўдаклар катталарнинг меҳри билан исинишни истайдилар. Бундай дил ва руҳ неъматидан баҳраманд бўлмаган болалар бир-бирларининг пинжиларига тиқилиб исинишади... Томоғингга алам, оғриқ тош бўлиб тиқилади: улар бир-бирларини худди отадек, онадек эркалашади, меҳр-оқибат кўрсатишади... Балки бутун фожиа боланинг жаннат гули, оллоҳнинг неъмати эканлигини унутиб қўйганлигимиздадир? Таълим ва тарбия мафкурасининг ботинийликдан зоҳирийликка айланганлигидадир? Булар ҳақида кўп ва хўб ўйлайдиган вақтлар келди.

Жумҳуриятимиз Президентининг маориф ходимларига, ўқувчиларга, болаларга кўрсатаётган мурувватини юракдан ҳис қилиб турибмиз. Одил ҳокимият ҳамиша маърифатга таянган, хазина эшикларини мактабдорликка кенг очиб қўйган.

Лекин мурувват билан боғлиқ қанча қарорларга Президентимиз имзо чекмасин, халқнинг ўзи сермурувват, серҳиммат бўлмас экан, болаларимиз умрига кўланка солиб турган ўлим, ногиронлик, етимлик булути аримайди. Жамиятлар тузиш, хайриялар йиғиш билан болаларнинг илигини, кўнглининг меҳру-муҳаббатга зор кемтикларини тўлдиролмаймиз. Катта ёшдаги ҳар биримиз имонга келишимиз, болани подшоҳ, фаришта билишимиз шарт. Болага нон ҳам керак, меҳр ҳам керак. Нон бўлса-ю меҳр бўлмаса, меҳр бўлса-ю нон бўлмаса — бир пул.

Доно халқимиз қўлдан берганга қуш тўймас, дейди. Хазина билан болаларни боқиб бўлмайди. Абадул абад болаларниям, подшоларниям халқ боққан. Биз «давлат боқади», «давлат кийинтиради», «давлат ҳеч нарсага зориқтириб қўймайди» деган сафсатага қул бўлиб қолдик. Ҳатто боламизни биздан кўра боғча дурустроқ тарбиялайди, мактаб яхшироқ таълим беради, болалар уйларида, интернатларда дурустроқ одам бўлади, деган хулосаларга келдик.

Ҳа ,биз ўзимизни яхши кўрамиз. Тўй ва маъракалар қиламиз, зиёфатлар берамиз. Ким учун — катталар учун! Ким бу йиғинларнинг роҳатини кўради — катталар. Болалар ҳамиша кўздан нарига қувиладн оёқ остида қолаверишади. Нима учун болаларга ҳам алоҳида жой тузамаймиз? Уларга ҳам дастурхон ёзиб, насибасини едириб, иззат-икром намунасини кўрсатмаймиз? Яна ҳасратимиздан чанг чиқади: «Болалар ундоқ, ёшлар бундоқ». Ахир меҳр-оқибат ипларини ўзимиз узиб ташлаганмиз-ку.

Гўшт, гуруч, ёғ маҳсулотлари магазин пештахталаридан йўқолган бугунги кунда ҳам юртга ҳатто ош беришлар давом этаяпти. Элнинг анъанаси ҳар қандай шароитда ҳам боқий. Шунинг учун у—юрт. Лекин ўша магазин пештахталарида езгулик кўринмай қолиши мактаблар, билим юртлари, болалар уйлари насибасига ҳам ўз таъсирини ўтказаяпти. Мактаб ошхоналаридаги таомлар тўйимли бўлмаяпти. Бироқ ўша юртга берилаётган ошнинг ўн килосини мактаб ошхонасига олиб бориб ҳалол, пок қилиб болалар дастурхонига қўйиш ҳеч қайси отанинг, маҳалла каттасининг хаёлига келмаяпти. Юртга тўй бермаган тақдирда ҳам бундай савобли хайрияга кучи етадиган ота-оналар кўп. Ахир ҳадис илмларини нима учун чоп этаяпмиз? Шундоқ эшитиб ҳайратга тушиш учунми? Яна бир бор ҳадис сўзларини эсга олайлик: «Тўйда мискинлар қолиб, фақат бойларгина еб кетадиган таом ёмон таомдир». Мискин деб муҳтожларга айтилади. Болаларимиз бугун кўп нарсага муҳтож. Айниқса соғлиққа! Соғлиқни мустаҳкамлаш, танадаги дарду балоларни ситиб чиқариш учун эса яхши еб, яхши ичиш керак. Исломга маҳлиё бўлаяпмиз-у, лекин унинг: «Имон билан амал бир-бирига жуда яқиндир. Улар бир-бирисиз дуруст эмас», — деган талабларига амал қилмаяпмиз. Динимизда хайру эҳсондан ташқари закот деган амал ҳам бор. Исломнинг бешта устуни бўлса, закот исломдаги бешта устунлардан биттаси. Закот муҳтож мусулмонларга ва илм толибларига берилади. Мактаб ўқувчилари ҳам илм толибларига киради. Исломда 2.000 сўм миқдорида пули ёки савдо молига эга бўлган одам бадавлат ҳисобланади ва бундайлар ўша бойликнинг қирқдан бир миқдорида, яъни 50 сўмни закот сифатида муҳтож оилаларга ёки илм толибларига ҳадя этишлари керак. Шундагина унинг қолган бойлиги ҳалол саналади, барака киради. Мен ҳали биронта одам мусулмончиликнинг шу хайрли фарзини бажарганини эшитганим йўқ. Унча-мунча мурувват қилаётганлар ҳам эҳсонларини масжидга элтиб беришаяпти. Бунинг ҳам шарти бор: муҳтож оилалар, илм толиблари бўлмаса, закотни масжидга элтиб бериш керак.

Мана шундай кузатувлардан кейин: «Болаларимизни деб ўзимиздан кеча оламизми?» деган саволни кўндаланг қўйдик. Биз ерни заҳарлаш эвазига ҳосил етиштираётганда буни боламиз ейди-ку, сувни заҳарлаётганда боламиз ичади-ку, ҳавони булғаётганда боламиз бўғилади-ку деган ҳушёрликни қачон юрак-юракдан ҳис этамиз?

Айтиш кераккн, ҳали ҳамма нарса бой берилгани, эзгулик куртаклари қуриб битгани йўқ. Бухоро вилояти Когон районида «Коммунизм» номли жамоа хўжалиги бор. Унга Болта Шаропов раислик қилади. У киши жумҳурият Президентининг мактаб ўқувчиларига қилаётган мурувватини қўллаб-қувватлаган, 15 тийин ёнига колхозчилар билан гаплашиб яна 40 тийин қўшган. Ўқувчиларнинг бир ўқув йили мавсуми учун 25 минг сўм маблағ ажратган. Бу ташаббусга райондаги «Партия XXII съезди», «Бухоро», «Когон», Калинин номли хўжаликлар ҳам қўшилганлар. Имкониятли хўжаликлар болалар овқатланишини кунига 80 тийингача кўтарганлар. «Гулистон» жамоа хўжалиги эса текин нонуштаникдан ташқари, бошланғич синф ўқувчиларининг ҳар бирига ойига 7 сўм 50 тийиндан стипендия белгилаган.

Тошкентдаги «Семурғ» ўйинчоқлар фабрикаси (директори Светлана Борисовна Халапова), «Орзу» чарм-атторлик ва спорт буюмлари ишлаб чиқариш бирлашмаси (директори Абдували Абдураҳмонов) Ўзбекистон радиоси болалар муҳаррирриятига ҳомийлик қилиб, эшиттиришларда фаол қатнашган ва жумҳуриятдаги энг яхши аълочи ўқувчиларни тақдирлаш учун мукофот ажратишди.

Буларни ва шунга ўхшаган яхши ҳаракатларни биз Президент қарорларини қўллаб-қувватлаш, амалга оширши деб тушунамиз. Яна бир яхши гап: Фарғона вилоятида ҳар бир мактабга ўқув-тажриба участкасидан ташқари бир гектардан ер ажратиш ҳақида вилоят ижроия комитетининг қарори чиқибди. Бу тадбир мактаб ошхонаси қозонию чўмичига қут-барака киритади, моддий бойлигига бойлик қўшади. Қанийди бу хайрли иш бошқа вилоятларда ҳам шу баҳордан кечикмай бошланса!

Бизнингча, болаларга мурувват ва сарф-харажат қилганлар ҳеч қачон жазоланмасалар керак. Зеро, болага сарфланган бир тийин келажакда минг тийин бўлиб қайтишини ҳамма билади.

Мен ўз хатимни бундан тўрт юз йил олдин яшаган улкан чех педагоги Ян Амос Коменскийнинг мурожаати билан якунламоқчиман:

«Парвардигорнинг амри ила жамият ишларини бошқаришга қўйилган жаноблар, сизларга мурожаат этаман! Халқларнинг ҳукмдорлари ҳамда давлат бошлиқлари — бу сўзлар кўпроқ сизларга қарата айтилаётир. Ахир сизлар бундай даҳшатли тошқинда, дунё саросима бўлиб турган чоғида, илоҳий уруғликни қутқариб қолиш учун нажот кемасини ясашга даъват этилган нуҳларсиз!»

Ҳа, Нуҳ пайғамбар дунёни сув босганда нажот кемасини ясаб одамлару ҳайвонларни тўфондан асраб қолган экан. Бугунги кунда экологиянинг бузилиши, болаларга меҳр-оқибатнинг орадан кўтарилиши оқибатида инсоният бамисоли тўфонга дуч келгандек. Демак, инсоният, болалик — келажак нажот кемасига муҳтож. Овоз беринг, эй муҳтарам нуҳлар!

Эркин МАЛИК.

Мадҳия матнларини ўқиб

ҒУРУР ТИЛДА ЭМАС, ДИЛДА

Ўзбекистон ССР янги мадҳияси матнлари муҳокамаси бўйича профессор А. Аловиддиновнинг куюнчаклик билан ёзилган мақоласини ўқиб қолдим. Кўп масалаларда ҳамфикр эканлигимиздан қувондим. Лекин битта таклиф менда жиддий эътироз уйғотди.

Деярли чорак кам бир аср мобайнида бизни энг юксак минбарда, кенг майдонларда, осмонўпар шиорлар ва расмлар воситасида кўкракка уриб, жўровозликда томоқ йиртишга —ўз-ўзимизни мақташга зўрлаб ўргатиб келишди. Қанчалик кўп мақтансак, шунчалик тез орқага кетдик. Ақлли халқлар эса ўз ишларини жимгина бажариб, намойиш ёки митингга чиқадиган бўлсалар ҳам ҳақиқий ҳаётий талабларни ўртага қўяроқ илгарилаб бораверишди. Катта майдонга туғ кўтариб чиқиб, бизчалик ўз-ўзига офаринбозлик қилишга умрини, миллион сўмлаб маблағларини совурадиганларни топиш қийин. Ҳали ҳам кўчаларимиздан шу ғайритабиий, калтабин сиёсатнинг бемаъни асорати йўқолган эмас.

Миллати номини давлат мадҳиясига радиф қилиб олиб, масалан «японим», «инглизим», «олмоним», «фарангим» ёки «мен фалонман» деб куйлайдиган халқ умуман топилмаса керак. Муайян шоир, лирик қаҳрамон, фуқаро, гуруҳнинг бундай қасиданавислиги табиий деб, эл-юртига бўлган меҳр-муҳаббати, садоқати ифодаси сифатида қабул қилинади. Лекин давлат мадҳияси — миллат мустақиллигининг рамзи. Шундай экан, бутун бир халқнинг эрта тонгда ўз номини тилга олганича жар солиш билан уйғониб, яна шу одат ила уйқуга кетишини ақлга сиғдириб бўлмайди. Бундан кўп ўтмай ўзимиз ҳам хижолат бўлишимиз аниқ. Келинг, яхшиси, юксак маданиятли барча миллатлар қатори эски касалимиздан қутулайлик. Фахр-ғурур тилда эмас, дилларда, амалда эркин ва яхши яшаш учун қилинадиган кундалик ажойиб ишларимизда жўш уриб тургани маъқул. «Ўзбек» номи катта туркий миллатнинг фақат битта қавмига нисбат эканлигини ҳам асло унутмаслигимиз керак. Давлат мадҳияси ҳам аниқ номлару мисоллар орқали эмас, балки таржимаи ҳолимиз, ҳис-туйғуларимиз, феъл-атворимиз, шакл-шамойилимизни нозик илғаб олинган рамзий тимсоллар ёрдамида акс эттира олсагина қалбларга йўл топади, ўзимизнинг ҳам, бошқа эшитганларнинг ҳам кўнглини ғаш қилмайди. «Элбек» матнида айни ана шу хусусият устунлиги яққол кўриниб турибди.

Ҳурматли шоиримиз Эркин Воҳидовнинг «Ўзбегим» қасидаси, профессор А. Аловиддинов ёзганидек, «мадҳиябоп қилиб» қайта ишлашга муҳтож эмас. Бу шеър ўзида юксак бадиият ва улуғ жасоратни зуҳурлаб, адабиётимизнинг, халқимизнинг бебаҳо маънавий мулки бўлиб қолади.

Лутфулла МАМАСОЛИЕВ, Самарқанд қишлоқ хўжалиги институти тиллар ва адабиёт кафедраси ўқитувчиси, СССР Журналистлар уюшмасининг аъзоси.

БУГУНГИ МАКТУБЛАРДАН

РИШТОН

Рўзнома кимнинг минбари? Халқники, албатта. Шундай бўлгач, унинг саҳифаларида деҳқонларга, боғбону соҳибкорларга ҳам кўпроқ ўрин берилса. Меҳнаткашларнинг дард-ҳасратлари пардаланмасдан баён этилса, айни муддао бўлур эди.

М. МИРЗААҲМЕДОВ.

УРГАНЧ

Вақти келиб Ўзбекистон жаҳондаги энг гуллаб-яшнаган давлатлардан бирига айланишига ишонаман. Бунинг учун жумҳуриятимиздаги барча миллату элатлар бир ёқадан бош чиқариб, бир тану бир жон бўлиб ҳаракат қилишлари лозим, деб ўйлайман.

О. ҚОСИМОВ.

ТЕРМИЗ

Ҳурматли муҳаррир! Сизнинг «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» рўзномасида чоп этилган «Ичамиз, ичамиз, ичамиз» сарлавҳали мақолангизни ҳаяжон билан ўқиб чиқдик. Аммо биз томонларда ушбу рўзнома кам тарқатилаётгани сабабли унинг «Халқ сўзи»да қайта чоп этилишини сўраймиз.

М. МУСУРМОНОВА.

АНДИЖОН

Бу йилги ҳайитимиз ҳаммага тинчлик ва тотувлик келтирсин. Шу муносабат билан улуғ айём кунлари бизнинг дину давлат арбобларимиз қўшни Қирғизистоннинг вакиллари ила ҳамкорликда ўртадаги адовату гинани олиб ташлаш учун қурултой ўтказишса ёмон бўлмасди.

М. МАДАМИНОВ.

НАМАНГАН

А. Иброҳимовнинг «Инсоф» эссеси менда кучли таассурот қолдирди. Ота-боболаримиздан мерос ақидаларнинг ўзгармеслигига етмиш йил давомида имон келтираяпмиз. Ҳа, қавсиздан ҳаё, имонсиздан имон, нисофсиздан инсоф талаб қилиб бўлмайди.

Бугун маърифати ўғирланган халққа маърифат беринг, шунда унинг сиёсат билан шуғулланиши осонроқ кечади.

А. ҚОДИРОВ.

ҲАЗОРАСП

Тўғрисини айтай, рўзномангизга мажбуран обуна бўлган эдим. Аммо уни олиб ўқий бошлагач, ўша одамга раҳмат айтдим. Сабаби рўзнома кўнглимиздаги гапларни ёритмоқда. Обуначилар сони кўпаймоқда. Бунинг учун аввало шу рўзнома учун жон куйдираётган қалам аҳлига раҳмат!

Н. ҚАМРАЕВ.

БАҒДОД

Орол муаммоси ҳақида гапираверпб, одамлар чарчадилар. Ҳозир шу мавзуда ёзилган мақолалар қолган сувга ташланса, Орол тошиб кетса керак. Назаримда денгизни саводсизлик, жамиятни порахўрлик, маънавиятни коммунистик манманлик ўлдирди.

М. АЗИЗОВ.

ОҚҚЎРҒОН

Рўзнома Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши тўртинчи сессияси ишини яхши ёритолмади. Депутатларники бўлса-да, «Халқ сўзи»да нутқларнинг таҳлили берилди, холос. Таклифимиз шуки, сессия пайтида рўзнома олти саҳифали қилиб чиқарилса, нутқлар тўлиқ берилса.

Н. УСМОНОВ.

ТОШКЕНТ

Бир йили кузда шамоллаб, нафас ололмай қолганимда даҳлизда ўрик, ёнғоқ, тут, жийда каби мевали дарахтларнинг шох-шаббаларини ёқиб иснидим ва чўғини сандалга солиб ухладим. Эрталаб ҳеч нарса кўрмагандек бўлиб кетдим. Сандал чўғи шифо хусусиятига эга. Ҳаким Сатторн жуда топиб, тўғри ёзган.

С. ҲАБИБУЛИНА.

АМУ УЧУН «ЭЛЕКТРОН КУЗ»

«Хоразмагрострой» бирлашмасининг 299-хўжаликлараро механизациялашган кўчма колоннаси қурувчилари муҳим топшириқни бажаришга киришдилар. Урганчда улар «Амударё» ҳавза сув хўжалиги бирлашмасининг ахборот-ҳисоблаш марказини қура бошладилар.

Ишлаб чиқариш биноси қуриб битказилганидан кейин бу ерда ҳисоблаш маркази ходимлари учун иккита тўққиз қаватли уй қурила бошлайди. Уларнинг фарзандлари учун эса болалар боғчаси ҳам бунёд этилади.

(ЎзТАГ).

КЎЧАТ ЭКИНГ, БОҒ ЯРАТИНГ

Бу йил ўлкамизда баҳор бир оз кечикди. Кўп ёмғир ёғаяпти. Бу ҳам яхшиликка: ерда нам кўп тўпланади, дов-дарахтларга, экинларга сув етарли бўлади.

Куни кеча республикамизда халқимизнинг энг қадимий байрамларидан бири — Наврўз кенг нишонланди. Бу шундай паллаки, табиат уйғонади, борлиққа яшиллик югуради. Наврўзнинг яна бир хусусияти шуки, оммавий равишда кўчат экилади, гулзорлар барпо этилади.

Ҳозирги пайтда республикамизда ўрмон ва боғлар барпо этиш икки ойлиги ўтаяпти. Ўлкамизни кўкаламзорлаштириш соҳасида катта режалар белгиланган — қарийб 118 миллион туп ўрмонбоп, манзарали, мевали, мағиз-мевали дарахтларнинг ниҳолларини, тут ва ток қаламчаларини экишимиз лозим. Шундан 5 миллион 790 мингтаси терак. Жанубий районларнинг аҳолиси бу ишга биринчи бўлиб киришди. Эндиликда Ўзбекистоннинг марказий минтақасида ҳам ўрмон ва боғ-роғлар барпо этиш авж олдириб юборилди. Ҳаво салқин бўлиб тургани учун ҳозирча суръатни ошириш иложи бўлмаяпти. 15 мартга қадар республика бўйича 34 миллион 877 минг туп кўчат экилди. Топшириқ 29,6 фоиз бажарилди. Мўлжалланган боғларнинг 33,5 фоизи, токзорларнинг 34,8 фоизи барпо этилди. 1 миллион 168 минг туп терак ниҳоллари ўтказилди.

Ўтган йили топшириқ 60 фоизгина бажарилган. Наманган вилоятида бултургига қараганда ишлар бирмунча яхши бораяпти. Сув хўжалиги қурилиши давлат комитетининг жамоалари ўтган йилги лоқайдликка чек қўйиб, эндиликда республика бўйича маълумотномада юқори ўринда боришаяпти. Савдо вазирлиги, «Ўзбекбирлашув», Ўрмон давлат комитети жамоалари ҳам яхши ишлашаяпти. Афсуски, халқ депутатлари Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети, Нефть маҳсулотлари давлат комитети, Маданият вазирлигида силжиш сезилмаяпти.

Яқин 2—3 ҳафта ичида кунлар исиб кетиши кутилмоқда. Демак, ўрмон ва боғ-роғлар барпо этиш юзасидан белгиланган режаларнинг асосий қисмини ана шу даврда бажаришга тўғри келади.

Фурсатдан фойдаланиш лозим.

15 мартга қадар республикада кўчат экишнинг бориши тўғрисида

МАЪЛУМОТ

(Биринчи устун — топшириқ, иккинчи устун — экилган кўчат (минг туп ҳисобида), учинчи устун — фоиз ҳисобида)

Сурхондарё	7956	5377,4	67,6
Бухоро	14073	1107,4	51,4
Қашқадарё	11457	5566,1	48,5
Самарқанд	11074	3787,6	34,3
Фарғона	10338	3511,1	34,0
Жиззах	10351	2794,6	27,0
Сирдарё	7894	10603,0	20,3
Наманган	7671	1238,8	16,1
Тошкент	13927	1897,0	13,6
Андижон	9201	1107,4	12,0
Хоразм	66 46	684,9	10,3
Тошкент шаҳри	1068	25,3	2,4
Қорақалпоғистон Республикаси	6280	46,0	0,8
Жами:	117966	34077,1	29,8
Сув хўжалиги қурилиши давлат комитети	1499	862,1	57,5
Савдо вазирлиги	38,2	21,9	57,3
«Ўзбекбирлашув»	73	32,5	44,5
Ўрмон давлат комитети	8950	3931,0	43,9
Уй-жой ва коммунал хўжалик вазирлиги	4429,1	1667,3	37,6
Геология давлат комитети	33,2	11,6	34,9
Халқ таълими вазирлиги	2980	1032,8	34,7
Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги	2800	788,0	28,1
Қишлоқ хўжалиги вазирлиги	91871	25730,2	28,0
ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими	328,2	82,1	25,0
Енгил саноат вазирлиги	47,8	11,5	24,2
Ўрта Осиё темир йўли	771	173,0	22,4
Соғлиқни сақлаш вазирлиги	601	126,2	21,0
Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмаси	0,5	0,1	20,0
«Ўзбекэнерго»	70,9	11,2	15,8
«Ўзагрострой»	49	7,2	14,7
Жисмоний тарбия ва спорт давлат комитети	4,9	0,6	12,2
Автомобиль транспорти вазирлиги	274,6	32,1	11,7
Алоқа вазирлиги	13	1,0	7,7
Нефть маҳсулотлари давлат комитети	28,5	0,2	0,8
Маданият вазирлиги	672	3,4	0,5
Бинокорлик материаллари вазирлиги	42,5	1,2	2,8
Халқ депутатлари Тошкент шаҳар совети ижроия комитети	338	1,0	0,3
«Ўзбекгидроэнергострой»	5,0	—	—
Бошқа ташкилотлар	143,9	347,3	241,3

ЁДЛАБ ОЛИНГ

СОҚИЙ, БАДАНИМНИ НОТАВОН ЭТТИ ХУМОР,
КУНГЛУМНИ ҚАДАҲДЕК ТУЛА ҚОН ЭТТИ ХУМОР.
ҲАР УЗВУМА ЮЗ РАНЖ АЕН ЭТТИ ХУМОР,
ТУТҚИЛ ҚАДАҲЕКИ, ҚАСДИ ЖОН ЭТТИ ХУМОР.

Навоийни тушунмоқ учун

Тил яқинд дил яқин

АЛОЙИҚ — алоқалар, муносабатлар; дунё молига майлу ҳавас.

АЛОЛО — 1. шовқин-сурон, ғавғо, қий-чув.
2. овоза, можаро, гап.

АЛОМАТ — 1. белги, нишон; из.
2. ҳодиса.

АЛОМОН қ. АЛОХОН.

АЛОНИЯ — ошкора, очиқ, рўй-рост.

АЛОХОН — алохону аломон — хонумонсиз, уй-жойсиз, хонавайрон.

АЛОЧА — олача, мато номи.

АЛОЧУҚ /АЛОЧУҒ — чодир, капа.

АЛОҚА — 1. муносабат, боғланиш; муомала пайдо бўлиши.
2. салла печи.

АЛОҚАЛИК — печлик.

АЛОҲИДА — бошқалардан холи ,айрим; ягона, ўзгача.

АЛТОФ — 1. лутфлар, илтифот, марҳамат.
2. ёқимлироқ, латифроқ.

АЛФ — минг.

АЛФОЗ — 1. сўзлар, иборалар, жумлалар.
2. гапириш услуби, талаффуз.
3. тил.

АЛЯҚ — энг лойиқ, энг муносиб; муносиброқ, лойиқроқ, ўхшашроқ; келишган.

АЛҚА — олқишламоқ, кўкларга кўтариб мақтамоқ.

АЛҚИШ — олқиш, дуо.

АЛҚОБ — 1. лақаб(лар), ном(лар), тахаллус(лар),
2. сифатловчи, мақтов сўзлар.

АЛҲАҚ — ҳақиқатан, тўғриси, дарҳақиқат, ростдан.

АЛХОН — 1. яхши, ёқимли товуш, овоз, қуш сайраши.
2. куй, оҳанг, наво.

АЛҲОННАМОЙ — ранг-баранг оҳангларда куйловчи, ширин тил билан ҳикоя қилувчи.

АЛХОНСАРО — сайроқи, сайровчи.

АМ(М) — амаки.

АМАД — ёғоч, устун.

АМАЛ I — 1. иш, амал, ҳаракат,
2. куй, оҳанг,
3. мансаб, хизмат, вазифа.

АМАЛ II — умид, орзу, тилак, истак.

АМАЛА — амалдорлар, хизматчилар.

АМАЛДОР — мансабдор, вазифали, лавозимли шахс, маъмур.

АМАЛИЙ — амалий, трактик.

АМАЛСИЗ — асарсиз, тадқиқотлари бўлмаган, илмига амал қилмовчи.

АМВОЖ — мавжлар, тўлқинлар.

АМВОЛ — молу мулк, молу дунё, бойлик.

АМВОТ — ўликлар; баҳорда дарахтларнинг уйғонишига ишора.

АМДО — қасддан, атайлаб, жўрттага.

АМЖОД — юксак даражали, шуҳратли, олийнасаб.

АМИЙМ — умумий, омма, барчага тенг.

АМИН — 1. ишончли, омонатни сақловчи, хазиначи; кафил.
2. хавфсиз, тинч, саломат.
3. вакил, вафодор, ишончли киши.

АМИР — подшоҳ, ҳукмдор.

АМИРЗОДА — амирнинг ўғли, шаҳзода.

АМИРУЛ-МЎЪМИНИН — 1. мўъминлар амири (халифларга бериладиган ном).

АМИРУЛ-УМАРО — амирларнинг амири.

АМИҚ — чуқур, теран.

АМЛАҲ — энг ширин, гўзал, малоҳатли.

АМЛОК — мулклар, бойликлар.

АММО — зидловчи, боғловчи; лекин, бироқ.

АММОЛ — солиқ солувчилар.

АММОР/АММОРА — буюрувчи, ундовчи (ёмон йўлга).

АМН — 1. тинчлик, омонлик, осойишталик.
2. тинч, хилват, роҳат.

АМНИЙЯТ — тинчлик, омонлик; хавфсизлик; беташвишлик; хотиржамлик.

АМНОБОД — 1. осойишта, роҳат-фароғат, осуда жой.
2. тинчлик, омонлик тилаги, олқиш.

АМО — кўрлик.

АМОМА — салла, дастор.

АМОН — 1. хавфсизлик, осойишталик.
2. нажот, қутулиш, халос бўлиш.

АМОНАТ — 1. ишончлилик, тўғрилик; садоқат.
2. сақлаш учун берилган нарса.

АМОНАТДОРЛИК — бировнинг амонатини асраб берувчилик.

АМОНИЙ — авф, кечирим.

АМОНЛИҒ — қутулиш, омон қолиш.

АМОРАТ — амирлик, ҳокимлик, беклик.

АМОРАТМАОБ — амирлик мансабида турувчи, амирликни кузатувчи.

АМОРИЙ — одам ташиш учун туя, филга ортилган кажава.

АМР — 1. буйруқ, ҳукм, фармон, фармойиш.
2. иш, қилмиш.
3. бобида, ҳақида, хусусида.

АМРОЗ — касалликлар, беморликлар.

АМРЎД — нок, олмурут, нашвати.

АМСОЛ — 1. ўхшашлар, монандлар.
2. мисоллар, мақоллар, маталлар, масаллар, далиллар.

АМТОР — ёмғирлар, ёғинчочин; қатралар.

АНА — мен.

АНБАР — анбар, хушбўй модда.

АНБАРАФШОН — анбар сочувчи, хуш бўй таратувчи.

АНБАРБЕЗ — анбар сочилган, хушбўй, муаттар.

АНБАРБОР — анбар ёғдирувчи, ёқимли ҳид таратувчи.

АНБАРВАШ — анбарга ўхшаш, анбар исли.

АНБАРИН — анбар тусли, исли, хушбўй, муаттар; анбар аралашган.

АНБАРОСО — анбарга ўхшаш, анбарин.

АНБАРСИРИШТ — анбар аралаш, хушбўй.

АНБАРСО/АНБАРСОЙ — анбар суртилган; тонг қоронғилиги.

АНБАРФИШОН — хушбўйлик таратувчи, анбар сочувчи, хуш ҳид тарқатувчи.

АНБАРШАМИМ — анбар ҳидли.

АНБИЁ — пайғамбарлар, набилар,ялавочлар.

АНБОЗ — шерик, эш, жуфт.

АНБОЗЛИҒ — шериклик; ҳамроҳлик, ҳамдастлик.

АНБОНЧА — халта, тўрва.

АНБОР — омбор, хирмон, уюм.

АНБОРКАШ — хас-хашак ташувчи, гўнг ташувчи; тўпловчи.

АНБОРКАШЛИҒ — хас-хашак ташувчилик, гўнг ташувчилик.

АНБАРОЛУД — анбарли, анбардек қоп-қора; анбар аралаш.

АНБУР — омбир, қисқич.

АНБУҲ — 1. кўп, тўда, ҳисобсиз, сон-саноқсиз.
2. жамоат, гуруҳ.

АНВАР — энг нурли, энг равшан, порлоқ.

АНВОР — 1. нурлар, ёруғликлар.
2. чеҳра, нурли чеҳра.

АНВОЪ — турлар, хиллар; турли-туман, ҳар хил.

АНГАБИН/АНГУБИН — асал, бол.

«Халқ сўзи»нинг хотира китоби

ФОТИМА БИБИНИ ЭСЛАБ

Бу дунёда марҳумларни хотирлаб, улар руҳини шод этмоқ тириклар учун фарзу қарз эрур. Қолаверса, камтарона фазилатларинг, сермашаққат меҳнатинг билан келгуси авлод эслагулик из қолдирмоқ — катта толе.

Биз ёдлаб турган Фотима Йўлдошбоева ҳам ибратли хислатлари билан шогирдлари, касбдошлари қалбидан чуқур ўрин олган. Меҳрибон, самимий опанинг илмий изланишлардаги саботини, ташаббускор ва талабчан раҳбарлигини, фирқавий эътиқодига содиқлигию моҳир мураббийлик фазилатларини унутиб бўлмайди.

Фотима Йўлдошбоева ҳаёт эрсалар 80 ёшни қаршилардилар. Ажойиб кишиларнинг доим узоқроқ умр кўришларини, элу юртга ҳамдам бўлиб юришларини ким ҳам истамайди. Бу — азалий тилак. Хоҳлаймизми, йўқми — бир куни бу тилак армонга айланади. Ўлим — ҳақ.

Таскин — ортингда улғаяётган ёш авлод.

Таскин — ёднома...

Мен ушбу сатрларни қоралашимдан аввал Ф. Йўлдошбоева ҳақидаги кўплаб лавҳа ва очеркларни кўздан кечирдим. Уларнинг аксарияти опанинг таржимаи ҳоли, меҳнат фаолияти шарҳланган мақтовлардан иборат экан. Ҳа, бизнинг шўровий тарихимиз қайдномалари рақамларга, баландпарвоз ҳамду саноларга бурканган. Лекин биз хотирлаб турган Фотима опа буларга муҳтож эмас. Марҳумлар ҳақида ёмон гаплар айтилмайди, дейдилар. Шунингдек, марҳумлар, биз бандаи ожизларнинг мақтовимизга ҳам зор эмаслар.

Ф. Йўлдошбоева 1942 йилда Қўқон шаҳри фирқа қўмитасининг саркотиби сифатида фронтдаги ёру биродарларга 85 вагон совға-салом элтишда бош-қош бўлган. Ўз гўдакларини оч-юпун қолдириб, топган-тутганини жангчиларга илинган афтодаҳол одамларнинг дардчил кўзларига қараганда қанчалар изтироб чекди экан...

Менинг отам отлиқ гвардияда хизмат қилган. У шундай хотирлайди: «Ўзбеклардан биринчи Қўчқор Турдиев қаҳрамон бўлгандан кейин бизга атрофдагиларнинг муносабати батамом ўзгарди». Мен отамнинг бу гапларини бежиз келтираётганим йўқ. Чунки урушнинг дастлабки йиллари Ўрта Осиё йигитларига маънавий далда жуда ҳам кераклиги, улар ниҳоятда тушкун руҳда жанг бошлаганликлари, айрим кишиларни камситганликлари бугун бизга сир эмас. Ўшандай оғир дамларда ҳамюртларимизга далда бўлсин учун ўқ ёғилиб, бомба портлаб турган жанггоҳларни айланганида, қандай кечинмалар ўтди экан опанинг хаёлидан? Мен буни башорат қилолмайман, лекин унинг пойқадами йигитларимизга олам-олам қувонч бахш этгани табиий.

Гарчи фирқа аъзоси бўлмасам-да, бугунги кунда фирқа ва унинг ғоялари атрофида кечаётган аҳволдан воқифман. Ф. Йўлдошбоеванинг фирқавий эътиқоди тўрачиликдан, қаллоблик ва лаганбардорликдан ҳазар қиладиган, тўғри сўз, журъатли киши эътиқоди эди. У қаерда ишламасин, ҳалоллиги, талабчанлиги билан шунга содиқ қолди.

Эътиқод — ўзлигинг. Эътиқод — умрингга мазмун бахш этувчи муқаддас ғоянг. Эътиқод — сени шакллантирган, элюртга боғлаб турган кўприк. Фотима опа ҳам шундай тушунган. Шунинг учун ҳам у эл орасида камтарона фазилатлари билан қадр-қимматга эришди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг мафкура бўйича котиби бўлиб ишлаган 1943 йилда жумҳурият Фанлар академияси ташкил этишдаги ғайрату жонбозлиги ёки 1961—1964 йилларда Ф. Энгельс номидаги Тошкент давлат чет тиллар институтининг ректори лавозимида ишлаб, маҳаллий кадрларга эътиборни дадил, иккиланмасдан, қўрқмасдан қаратганлиги опанинг юртга қилган хизматлари эмасми? Дарвоқе, худди ўшанда — 1965 йилда унинг юрак хуружига чалиниши ҳам маҳаллий кадрларга ғамхўрлиги учун айрим шахсларнинг Йўлдошбоевага «хуруж»идан эканлигини имони бутун дўсту ёрлари инкор эта олармиканлар? Мен бу воқеани эсламоқчи эмас эдим, урғу ҳам бериш ниятим йўқ эди. Лекин ҳаммамиз бепарволик билан қараган худди ўша юрак ҳуружида қанчалар дард-алам, армон, умрнинг баҳор ва хазонларга бурканган хотиралари мужассам деб ўйлайман.

Шу йил 21 январь куни Тошкент давлат университетининг шарқшунослик факультетида Фотима Йўлдошбоева хотира кечаси бўлиб ўтди. 1944 йилдан буён умрининг охири (1983 йил)гача ҳаётини шу даргоҳ билан боғлаган, илмда заҳмат чеккан Ф. Йўлдошбоева хотирасини ҳурматлаган касбдошлари, ёру биродарлари, олимлар, давлат ва жамоат арбоблари тўпланишди. Шарқшунослик факультетининг янги биносида Фотима Йўлдошбоева хотирасини абадийлаштириш мақсадида мармар лавҳа ўрнатилди. Тантанали маросимни университет ректори, СССР халқ депутати академик Эркин Юсупов очиб, Фотима опа ҳақида фахр билан гапириб ўтди. Академиклар Ж. Саидов, Т. Саримсоқов Фотима Йўлдошбоевани меҳру миннатдорчилик билан ёдга олишди. Профессор Темур Ғиёсовнинг сидқи дил сўзларига қулоқ солиб, бир инсон шунчалар бўлар, одамзодга бундан ортиқ шуҳрату мақтов не керак, деб ўйладим.

Мен Фотима бибимиз ҳақида мақтовларга бурканган мақола ёзмадим. Уни илиқ хотирлаган кишилар каби самимий фикрларимни айтиб қўя қолдим.

Тоҳир МУҲАММАД.

НАМАНГАН ВИЛОЯТИ. Поп райони ва Тожикистон республикаси чегарасига жойлашган «Ашт» давлат автомобиль инспекцияси постида йўл ҳаракати назорати хизматининг ходимлари тиркагичли КамАЗ автомашинасини тўхтатишди. Маълум бўлишича, унга енгил автомобилнинг бирталай эҳтиёт қисмлари ортилган экан. Уфа моторсозлик ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли автомашина ҳужжатсиз бундай «юк» билан Наманганга келаётган эди.

СУРАТДА: автомобилга ортилган юк текширилмоқда.

А. КОВТУН суратга олган. (ЎзТАГ).

ЭЪЛОН

ЎЗБЕКИСТОН ССЖ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

Урганч қурилиш коллежи профессор-ўқитувчилар таркибидаги бўш лавозимларга кафедралар бўйича

ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

МУДИРЛАР: ижтимоий фанлар асослари ва фалсафа, тил ва адабиёт, жисмоний тарбия, ЭҲМ ва программалаштириш, чизмачилик ва чизма, ҳандаса, меъморий лойиҳалаштириш, расм ва рангтасвир, замин ва қурилиш конструкцияларини ҳисоблаш, қурилиш ишлаб чиқариши технологияси ва уни ташкил қилиш, қурилиш ишлаб чиқаришини режалаштириш ва иқтисод, асбоб-ускуналарни ва газ таъминоти тармоқларини ишлатиш.

Мутахассислиги юқоридаги кафедралардан бирига мос келувчи маслаҳатчи-профессор.

доцентлар: ижтимоий фанлар асослари, бошқарувчилик фаолияти ва совет қонунчилиги асослари, рус тили ва адабиёти, жисмоний тарбия, ЭҲМ ва программалаштириш, электр техникаси ва қурилиш майдончаларининг электр таъминоти, расм ва рангтасвир, чизмачилик ва чизма ҳандаса, меъморлик тарихи, меъморий лойиҳалаштириш, қурилиш материаллари ва деталлари, муҳандислик геодезияси, қурилиш ишлаб чиқариши технологияси ва уни ташкил қилиш, қурилиш заминлари ва конструкцияларини ҳисоблаш, қурилиш ишлаб чиқаришини режалаштириш ва иқтисод, қурилишда ҳисоб-китоб, қурилишда хўжалик фаолиятининг таҳлили, асбоб-ускуналарни ва газ таъминоти тармоқларини ишлатиш;

катта ўқитувчилар: ижтимоий фанлар асослари, рус тили ва адабиёти, жисмоний тарбия, олий математика, чизмачилик ва чизма ҳандаса, турар жой ва жамоат биноларини таъмирлаш ва реконструкциялаш, бино ва иншоотлар конструкцияси, муҳандислик геодезияси, қурилиш ишлаб чиқариши технологияси ва уни ташкил қилиш, техникавий механика ва қурилиш механикаси, қурилиш конструкцияларини ҳисоблаш, қурилишни ташкил қилиш ва режалаштириш, қурилиш ишлаб чиқаришини режалаштириш ва иқтисод, қурилишда ҳисоб-китоб, қурилишда хўжалик фаолиятининг таҳлили, газ хўжалигида қурилиш-монтаж ва таъмирлаш ишлари технологияси ва уни ташкил қилиш;

ўқитувчилар: ижтимоий фанлар асослари — 2, рус тили ва адабиёти — 2, жисмоний тарбия, чет тили — 2 (0,5), ЭҲМ ва программалаштириш, электр техникаси ва қурилиш майдончаларининг электр таъминоти, чизмачилик ва чизма ҳандаса, бинолар ва иншоотларнинг конструкциялари, қурилиш материаллари ва деталлари, муҳандислик геодезияси, қурилиш ишлаб чиқариши технологияси ва уни ташкил қилиш қурилиш машиналар ва автоматлаштириш асослари, меҳнат муҳофазаси, техникавий механика ва қурилиш механикаси, қурилиш конструкцияларини ҳисоблаш, қурилиш ишлаб чиқаришини режалаштириш ва иқтисод, менежерлик ишлари, биноларнинг сантехник ускуналари, табиий ва сунъий газлар;

ассистентлар: ижтимоий фанлар асослари, рус тили ва адабиёти, жисмоний тарбия, муҳандислик геодезияси, чизмачилик ва чизма ҳандаса — 2, қурилиш ишлаб чиқариши технологияси ва уни ташкил қилиш, қурилиш конструкцияларини ҳисоблаш, қурилиш ишлаб чиқаришини режалаштириш ва иқтисод, қурилишда ҳисоб-китоб, асбоб-ускуналарни ва газ таъминоти тармоқларини ишлатиш, меъморий лойиҳалаштириш, ЭҲМ ва программалаштириш.

Танлов муддати 1991 йилнинг 30 майигача.

Танловда 45 ёшгача бўлган мутахассислар қатнашиши мумкин. Бошқа шаҳардан келганларга ётоқхонадан жой берилади.

Ҳужжатлар коллеж директори номига тақдим қилинади.

Коллежнинг манзили: 740000, Урганч шаҳри, Ленин кўчаси, 20-уй.

Телефон: 6-64-97.

ҚУТЛАЙМИЗ

Наврўз байрами куни Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси Тарғибот маркази таъсис этган Маҳмуд Қошғарий, Аҳмад Яссавий ва Абдулҳамид Чўлпон номидаги халқаро адабий мукофотнинг биринчи совриндорлари эълон қилинди.

Совриндорлар орасида рўзномамизнинг адабиёт, маданият ва санъат бўлими муҳаррири шоир Азим Суюн ҳам бор. Истеъдодли шоир «Ўзбекистон» достони («Шарқ юлдузи»), «Ёшлик», «Гулистон» ойномалари ва «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» ҳафталиги ва бошқа рўзномаларда чоп этилган туркум шеърлари учун **Абдулҳамид ЧЎЛПОН** мукофотига сазовор бўлди.

Биз рўзномамизнинг кўп сонли муштарийлари ва ижодий жамоаси номидан ҳамкасбимизни юксак адабий мукофот билан қутлаймиз ва келгуси ижодий ишларига муваффақият тилаймиз.

«Халқ сўзи» рўзномаси таҳрир ҳайъати.

Наврўз шарофати

МАҲКУМЛАР ҲУЗУРИДА

НАВРЎЗ жумҳуриятимизнинг барча ташкилотларида, ҳаттоки, озодликдан маҳрум этилганлар муассасаларида ҳам байрам қилинди. Жумҳурият Ички ишлар вазирлигига қарашли ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаларида Наврўзга тайёргарлик бундан бир ярим ой илгари бошланган эди. Бу муассасалар ходимлари Ўзбекистон ССР Президентининг Фармони асосида тузилган махсус авф этиш комиссиясига маҳкумларга тегишли ҳужжатларни ўз вақтида тайёрлаш учун кечаю кундуз ишладилар. Чунки комиссия қандай обрўли кишилардан тузилган бўлмасин, маҳкумга нисбатан авф этишни қўллаш ёки қўлламаслик ҳақидаги дастлабки фикрни шу муассасаларда бевосита ишловчи хизматчилар айтишлари керак-да. Шунинг учун муассасаларнинг ходимлари Президент номига авф этишни сўраб ариза ёзган маҳкумларнинг ахлоқи ва меҳнатга муносабатларини чуқур ўрганиб чиқишиб, ўзларининг фикрларини тавсифномаларда баён этдилар.

Бу ишларнинг натижаси эълон қилинди. Республика Президентининг Фармонларига биноан Наврўз арафасида жамият учун унча хавфли бўлмаган, енгилроқ жиноят содир этган ҳамда тўғри йўлга тушиб олган минга яқин киши авф этилди.

Вазиятни юмшатиш мақсадида 3 март куни барча аҳлоқ тузатиш муассасаларида прокуратура, суд, адлия, ички ишлар маҳкамалари ва муассасаларнинг вакиллари иштирокида савол-жавоб кечалари ўтказилди. Уларда мазкур ходимлар маҳкумлар ва маҳбусларнинг ҳуқуқ ҳамда бурчларига оид саволларга жавоб бердилар.

21 март куни аҳлоқ тузатиш-меҳнат ва тарбия-меҳнат колонияларининг корхоналарида ҳам дам олиш куни бўлди. Шу куни маҳкумлар орасида фақатгина ошпазлар, электриклар каби касб эгалари ишладилар. Байрамда маҳкумлар ҳузурига санъаткорлар келишди, куй ва қўшиқлар ижро этишди. Кўпгина муассасаларда маҳкумлар ичидан чиққан ҳаваскор созанда ва хонандалар байрам концертлари беришди. Айрим муассасаларга ҳаттоки дарбозлар ҳам келишди. Бадиий фильмлар намойиш этилди.

Наврўз муносабати билан мусулмон ва православ руҳонийлари ҳам четда туришмади. Улар кўпгина муассасаларда бўлишди ва ҳаётда адашган кишиларни ҳақ йўлга солиш саъй-ҳаракатида дилкаш сўзлар айтдилар. Масалан, Тошкентдаги ислом институтининг ректори Муҳаммад Латиф Жуманов, Тошкентдаги православ ибодатхонаси вакили Михаил аёллар аҳлоқ тузатиш-меҳнат колониясида (бундай муассаса республикада битта) бўлиб, маҳкумаларга ҳақ сўзни етказдилар.

Шу куни кўпгина аҳлоқ тузатиш-меҳнат муассасаларида анъанавий палов ва сумалак каби таомлар тайёрланиб, маҳкумларга тарқатилди.

Наврўз давом этаяпти.

Айрим маҳкумлар ва уларнинг қариндош-уруғларини байрамдан сўнг бир муҳим савол қизиқтириши мумкин. Президент Фармони билан авф этилмаган маҳкумлар нимадан умидвор бўлишлари мумкин? Биз шу савол билан Ўзбекистон Ички ишлар вазирининг ўринбосари, милиция полковниги Т. Муродхўжаевга мурожаат этдик.

У кишининг жавоби шундай бўлди:

— Ўзбекистон ССР Жиноят ва Ахлоқ тузатиш-меҳнат кодексларида кўзда тутилган ҳуқуқий нормалар: муддатидан олдин шартли равишда жазодан озод қилиш, шунингдек, умумий, кучайтирилган ва қаттиқ режимли ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларидан манзил колонияларга ўтказиш кабиларни Наврўзгача қўллаб келганмиз ва бундан кейин ҳам қўллайверамиз. Бу ҳуқуқий нормаларни у ёки бу маҳкумга нисбатан қўллашнинг учта шарти бор: биринчидан, маҳкумлар суд ҳукмида белгиланган муддатнинг Ўзбекистон Жиноят кодексида белгиланган маълум қисмини ўташлари, иккинчидан, намунали ахлоқи билан, учинчидан, меҳнатга ҳалол муносабати билан тузалганликларини исбот қилишлари лозим.

Шуни таъкидлаш керакки, байрам арафасида ва Наврўз бошланган 21 март куни жумҳуриятдаги аҳлоқ тузатиш-меҳнат муассасаларида бирорта ҳам жиноят содир бўлмади.

С. САИДХОСИЛОВ,
ички хизмат подполковниги.

В. И. Ленин номли Тошкент Давлат дорилфунуни сиёсий иқтисод кафедраси жамоаси кафедра ўқитувчиси, иқтисод фанлари номзоди М. М. Норбоевага отаси — Улуғ Ватан уруши қатнашчиси, партия ва меҳнат фахрийси, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими, ССЖИ Журналистлар уюшмасининг аъзоси

Муқим Набиевич ЭЛМУРОДОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«Халқ сўзи»нинг навбатдаги сони 29 март, жума куни чиқади.

Бош муҳаррир: Аҳмаджон МУХТОРОВ.

Таҳрир ҳайъати: Анвар ЖЎРАБОЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Абдували ИМОМАЛИЕВ, Йўлдош ИСМОИЛОВ, Тоҳир МИРХОДИЕВ, Турғун НАЗАРОВ (масъул котиб). Ҳабибулла ОЛИМЖОНОВ, Абдукарим РАҲИМБЕРДИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари). Азим СУЮН. Тоиба ТЎЛАГАНОВА, Муҳтарама УЛУҒОВА, Сайди УМИРОВ, Норбобо ШАКАРОВ, Муҳаммад Содиқ Муҳаммад ЮСУФ. Ориф ЮНУС.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй.

Босишга топшириш вақти 21.00
Босишга топширилди 01.30.

Индекс 64008. 5117 буюртма.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12